

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการใช้วิจัยปฏิบัติการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้ผังความคิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
3. การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผังความคิด
5. การวิจัยปฏิบัติการ
6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะ พื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น ทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนขามแก่นนคร ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 222-228) โดยได้จัดทำสาระสำคัญต่าง ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีรายละเอียดสรุปได้ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

2. คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.1 ปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียง ข้อความ ข่าว โฆษณา นิทาน และบทร้อยกรองสั้น ๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน ระบุ/เขียนสิ่งที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่าง ๆ สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน เลือก/ระบุหัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

2.2 สนทนาและเขียน ได้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว สถานการณ์ ข่าวเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมและสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ใช้คำขอร้อง คำชี้แจง และคำอธิบาย ให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่านอย่างเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ กิจกรรม ประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม

2.3 พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์/เรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของสังคม พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ/แก่นสาระ หัวข้อเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง/ข่าว/เหตุการณ์/สถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจ พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

2.4 เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะกับบุคคลและโอกาส ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อธิบายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและประเพณีของเจ้าของภาษา เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

2.5 เปรียบเทียบและอธิบายความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างการออกเสียง ประโยคชนิดต่าง ๆ และการลำดับคำตาม โครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เปรียบเทียบและอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

2.6 ค้นคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียน

2.7 ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

2.8 ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม และสรุปความรู้/ข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นภาษาต่างประเทศ

2.9 มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวเรื่อง เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพ และสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 2,100-2,250 คำ (คำศัพท์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น)

2.10 ใช้ประโยคผสมและประโยคซับซ้อน (Complex Sentences) สื่อความหมายตาม บริบทต่าง ๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่เกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดและ สาระการเรียนรู้แกนกลางระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีสาระสำคัญดังนี้

ตัวชี้วัดข้อที่ 3 ระบุเขียนประโยค และข้อความ ให้สัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบ ต่าง ๆ ที่อ่าน

สาระการเรียนรู้แกนกลางข้อที่ 3 ประโยค หรือข้อความ และความหมายเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษาและ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นวงคำศัพท์สะสมประมาณ 1,750-1,900 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและ นามธรรม)

การตีความ/ถ่ายโอนข้อมูลให้สัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง เช่น สัญลักษณ์ เครื่องหมาย กราฟ แผนภูมิ แผนผัง ตาราง ภาพสัตว์ สิ่งของ บุคคล สถานที่ต่าง ๆ โดยใช้ Comparison of adjectives /

adverbs / Contrast: but, although / Quantity words เช่น many / much / a lot of / lots of / some / any / a few / few / a little / little etc.

ตัวชี้วัดข้อที่ 4 เลือกรายละเอียดเรื่อง ใจความสำคัญ บอกรายละเอียดสนับสนุน (supporting detail) และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่าน พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างง่าย ๆ ประกอบ

สาระการเรียนรู้แกนกลางข้อที่ 4 บทสนทนา นิทาน เรื่องสั้นและเรื่องจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ การจับใจความสำคัญ เช่น หัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน คำถามเกี่ยวกับใจความสำคัญของเรื่อง เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม ใช่หรือไม่ Yes/No Question, Wh-Question, Or-Question, etc.

ประโยคที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็น การให้เหตุผล และการยกตัวอย่าง เช่น I think.../I feel.../I believe...

คำสันธาน (conjunctions) and / but / or / because / so / before /after

ตัวเชื่อม (connective words) First,... Next,... After,... Then,... Finally,... etc.

Tenses: present simple / present continuous / present perfect / past simple / future tense etc.

Simple sentence / Compound sentence

การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่าน เป็นกระบวนการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านและเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาสติปัญญา พัฒนาตนเอง นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการอ่าน ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

สมุทฺร เช่นเขาวนิช (2549 : 2) กล่าวว่า การอ่าน คือ การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ผู้เขียนกับผู้พูด โดยผู้อ่านแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบและสื่อความหมาย หรืออีกนัยหนึ่ง การอ่าน หมายถึง การถอดรหัสบางอย่างที่เป็นตัวอักษรแต่ละตัว ซึ่งเป็นรหัสที่ได้ถูกเรียบเรียงไว้อย่างเป็นระเบียบแทนคำพูด โดยผู้อ่านต้องเรียนรู้การใช้สัญลักษณ์การเขียนและการเรียบเรียงเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมและถูกต้องตามสิ่งที่ได้เห็นในขณะที่มีการอ่านเกิดขึ้น

เปลื้อง ณ นคร (2542 : 14) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการที่จะเข้าใจความหมายของคำที่บันทึกไว้เป็นอักษรหรือตัวหนังสือ ซึ่งการจะรู้ความหมายของคำใดอย่างชัดเจนนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนด้วย

ฉวีวรรณ อุทากินันท์ (2542 : 3) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง ความสามารถของมนุษย์ที่เข้าใจ การสื่อความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เข้าใจในเนื้อเรื่องและแนวคิดในสิ่งที่อ่าน ไม่ว่าจะเป็นจดหมาย หนังสือ บทความต่าง ๆ หรือจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งที่ปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ สัญลักษณ์ การโบกธงของทหาร ของนักเดินเรือ เครื่องหมายจราจรที่ปรากฏบนท้องถนน รูปภาพ โฆษณาต่าง ๆ ภาพวาด ภาพเขียน แผนที่ แผนภูมิและการแสดงท่าทางต่าง ๆ เป็นต้น

บัญชา อึ้งสกุล (2541 : 8) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายของ ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ด้วยความเข้าใจ กระบวนการในการอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เมื่อเด็กเปล่ง เสียงตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด ถ้าหากไม่เข้าใจคำพูดนั้น จัดว่าไม่ใช่การอ่านที่สมบูรณ์ เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของการอ่านเท่านั้น

แฮริส (Harris. 1990 : 14) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง รูปแบบของการสื่อความหมายที่เป็น การแลกเปลี่ยนความคิดและข่าวสารความรู้ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองลงบนกระดาษ ด้วยภาษาซึ่งเป็นไปตามลักษณะการเขียนของแต่ละคน ผู้อ่านจะพยายามอ่านเอา ความหมายจากที่ผู้เขียนเขียนไว้ ส่วนความสามารถในการเข้าใจหรือการรู้ความหมายของสิ่งที่อ่านนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

คูเปอร์ และคณะ (Cooper and others. 1988 : 13) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับเนื้อหา เพื่อจัดรูปแบบของความหมายโดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์เดิม ของผู้อ่าน เป็นกระบวนการในการสร้างความหมายจากเนื้อหา

คัลลาห์ฮัน และคลาร์ค (Callahan and Clark. 1982 : 245) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการคิดที่เริ่มจากจุดรวมของแง่ปัญหาที่ตีความหมายออกมาจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การอ่านถือว่าเป็น หน่วยของความหมาย คือ ความคิด มโนคติ การไตร่ตรองหรือจินตนาการ โดยที่ความหมายนั้นจะมีความสัมพันธ์กับคำต่าง ๆ และจำนวนของคำต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นเป็นเนื้อหา ทำให้คำเหล่านั้นมีความหมาย ในที่สุด ทำให้การอ่านเป็นการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนความคิด มโนทัศน์หรือการปฏิบัติการซึ่งเพิ่ม ประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่าน

จากหลายแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการสื่อความหมายระหว่าง ผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยที่ผู้อ่านต้องตีความหมายจากสิ่งที่ผู้เขียน ได้เขียนไว้ เพื่อความเข้าใจถึงความคิดที่ ผู้เขียนถ่ายทอดไว้ในภาษาเขียน โดยอาศัยความรู้ด้านภาษาและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน เป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่าน

2. ความเข้าใจในการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญอย่างมากในการแสวงหาความรู้ในปัจจุบัน การอ่านช่วยให้มนุษย์เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลการพัฒนาทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม

ความเข้าใจในการอ่านถือเป็นจุดประสงค์หลักที่สำคัญของการอ่าน มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน ดังนี้

สมุทฺร เช่นเชาวนิช (2549 : 71) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือความสามารถในการอนุมานข้อสันนิษฐานหรือความหมายอันพึงประสงค์จากสิ่งที่อ่านมาแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความเข้าใจในการอ่านจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการศึกษา ประสบการณ์ต่าง ๆ หลาย ๆ ด้าน ของแต่ละบุคคล

โลโน (Lono. 1987 : 67) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านว่า เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการอ่าน ความเข้าใจในการอ่านจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้อ่านมีความสามารถในการรับรู้ข้อเท็จจริง รู้ใจความสำคัญของเรื่อง สามารถตีความหรือประเมินความคิดจากเรื่องที่อ่านได้

ฟลัด (Flood. 1986 : 735) กล่าวว่า การอ่านจะเกิดความเข้าใจได้เมื่อผู้อ่านนำประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วมาสัมพันธ์กับข้อเขียนที่อ่าน และความเข้าใจในการอ่านเนื้อหานั้น จำเป็นที่ผู้สอนต้องเตรียมโครงสร้างข้อเขียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วย

คาร์เรล (Carrel. 1989 : 647) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความเข้าใจในประโยคหรืออนุเจต โดยเฉพาะความเข้าใจในรูปแบบการเรียบเรียงเรื่องหรือ โครงสร้างข้อเขียน (Rhetorical Organization) หรือหมายถึง การรับรู้ข้อมูล หรือข่าวสารจากงานเขียนต่าง ๆ ถ้าผู้อ่านไม่สามารถรับรู้หรือไม่เข้าใจข้อมูลหรือข่าวสารใด ๆ ได้ กระบวนการอ่านก็ไม่สัมฤทธิ์ผล

กู๊ดแมน (Goodman. 1971 : 25) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่า เป็นการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยอาศัยมโนภาพและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน ในการเรียนรู้ความหมายโดยรวมของภาษาซึ่งผู้เขียนพยายามสื่อสารให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้ เพื่อประมวลความคิดและความหมายของภาษา จนสามารถสื่อสารเป็นภาษาพูดกับภาษาเขียนได้

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ตรงตามที่ผู้เขียนต้องการและสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ สามารถสื่อความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อความ ตลอดจนประเมินความคิดที่ได้จากการอ่าน ความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการทางความคิดที่จำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความชำนาญและเข้าใจได้ตรงตามความมุ่งหมายของผู้เขียน

3. ความเข้าใจและความสามารถในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นจุดประสงค์หลักที่สำคัญของการอ่าน เพราะผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากการอ่านเมื่ออ่านแล้วเกิดความเข้าใจหรือได้ความหมายที่ถูกต้องจากการอ่าน

สมุทฺร เช่นเชาวนิช (2549 : 73) ได้แบ่งประเภทของความเข้าใจไว้ 2 ประเภทดังนี้

1. ความเข้าใจแบบทันที (Receptive Comprehension) คือ ความเข้าใจที่ต้องอาศัยการรู้ความหมายของศัพท์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้เป็นส่วนใหญ่ ต้องรู้คำศัพท์ต่าง ๆ มากพอ จะต้องเข้าใจความหมายที่สำคัญ ๆ ของสำนวนและประโยคต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้ขณะที่อ่านจะต้องมีสมาธิแน่นแน่ว จึงจะเข้าใจสิ่งที่อ่านได้โดยตลอด

2. ความเข้าใจแบบไตร่ตรอง (Affective Comprehension) คือ ความเข้าใจที่อาศัยความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในหลาย ๆ ด้านเป็นหลักใหญ่ เพื่อจะนำมาใช้เป็นเครื่องช่วยทำความเข้าใจต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามจุดหมาย (Purpose) ของผู้เขียนว่าจะต้องการให้ความเพลิดเพลิน อธิบาย ชี้แจง สั่งสอนหรือชักจูง นอกจากนี้จะต้องพิจารณาและไตร่ตรองหาข้อสรุป (Conclusion) ให้เป็นไปตามความนึกคิดที่ผู้เขียนต้องการ ความเข้าใจแบบนี้จะต้องพึงพาเหตุผล อาศัยการเปรียบเทียบระหว่างประสบการณ์ต่าง ๆ หรือสิ่งที่ได้พบเห็นมาแล้วในชีวิตเป็นสำคัญ

โคดี (Coady.1979:5-10) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านต้องมียุทธวิธีประกอบ 3 ประการคือ

1. ความสามารถในการคิดรวบยอด (Conceptual Abilities)
2. ความรู้เดิม (Background Knowledge)
3. กลวิธีกระบวนการ (Process Strategies)

บัญชา อึ้งสกุล (2545 : 67) กล่าวถึง ความสามารถในการอ่านว่า ความสามารถในการอ่านย่อมขึ้นอยู่กับทักษะพื้นฐานต่อไปนี้

1. การเข้าใจความหมายของคำ (Word Meanings) เป็นพื้นฐานสำคัญของความเข้าใจในการอ่าน ถ้าผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ชัดเจน และกว้างขวางย่อมจะทำให้เข้าใจประโยคและเรื่องราวที่อ่านได้ดี

2. การเข้าใจความหมายหน่วยความคิดของกลุ่มคำ (Thought Units) เด็กจะต้องอ่านหน่วยความคิด คือ แบ่งเป็นกลุ่มคำให้ได้ความหมายของคำที่ต่อเนื่องเป็นกลุ่ม ๆ แทนการอ่านทีละคำ เพราะการอ่านทีละคำจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าใจในการอ่านทีละประโยค

3. การเข้าใจประโยค (Sentence Comprehension) นอกจากผู้เรียนจะเข้าใจความหมายของกลุ่มคำและคำแล้ว ต้องมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำ กลุ่มคำ และกลุ่มคำในประโยคด้วย

4. การเข้าใจอนุเจต (Paragraph Comprehension) ผู้เรียนจะเข้าใจอนุเจต ได้ดีก็ต่อเมื่อมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในอนุเจต การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยคนั้นค่อนข้างยาก แต่ถ้าผู้เรียนขาดความสามารถด้านนี้แล้ว จะไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้

5. การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอนุเจต (Comprehension of Larger Units) ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องที่ยาวขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้เรียนสามารถจัดลำดับความคิดของเรื่องที่อ่านได้และจะต้องมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอนุเจตด้วย

ทักษะพื้นฐานทั้งหมดจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นั่นคือ ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ ก็ต่อเมื่อ ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำและกลุ่มคำ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการเข้าใจประโยค การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ก็ทำให้เข้าใจอนุเจต และการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอนุเจต ก็จะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านทั้งหมด

4. องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน

เรวดี หิรัญ (2540 : 150 - 151) ได้สรุปองค์ประกอบของการอ่านที่จะทำการวัดได้ อย่างน่าเชื่อถือ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับคำโดยทั่ว ๆ ไป หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับคำ ได้แก่ ความกว้าง ความลึก และขอบเขตของคำศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับคำอย่างกว้างขวางหรือความชำนาญในการใช้คำเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุถึงความสามารถในระดับสูงของทักษะการอ่านทุกชนิด

2. ความเข้าใจเรื่องราวที่ปรากฏอย่างชัดเจน ซึ่งรวมทักษะอื่น ๆ ด้วย เช่น การรู้ตำแหน่งของข้อความที่กล่าวถึงอย่างเจาะจง การเข้าใจความหมายตามตัวอักษรและความสามารถในการติดตามเรื่องที่อ่านตามลำดับ

3. ความเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ รวมถึง ความมีเหตุผลในการอ่าน ความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ตลอดจนสามารถเดาเหตุการณ์เกี่ยวกับผลที่ตามมา การเข้าใจความหมายของคำจากเนื้อเรื่อง เข้าใจการจัดลำดับของเรื่องที่อ่าน ทราบถึงความสำคัญและการจัดลำดับความคิด เข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ของข้อความที่อ่าน โดยการได้ข้อสรุปหรือหลักเกณฑ์จากเรื่องที่อ่าน

4. ความซาบซึ้ง หมายถึง ความสามารถในการทราบถึงความตั้งใจหรือจุดมุ่งหมายของผู้เขียน การทราบถึงอารมณ์หรือแนววรรณศิลป์ของเรื่อง ความสามารถในการเข้าใจในกลไกทางวรรณคดีที่ทำให้ผู้เขียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย

สมุทรร เช่นชาวณิช (2549 : 74) ได้สรุปองค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านไว้ 6 ประการ คือ

1. สามารถจดจำเรื่องราวส่วนใหญ่ที่อ่านมาแล้วได้ เมื่อถึงคราวจำเป็นที่ต้องใช้ประโยชน์หรืออ้างอิงถึงก็สามารถทำได้โดยไม่มียาก

2. สามารถจับใจความสำคัญ ๆ ได้ สามารถแยกแยะหรือระบุประเด็นหลักออกจากประเด็นย่อยที่ไม่จำเป็นหรือสำคัญได้ สามารถประเมินได้ว่าอะไรที่ควรสนใจเป็นพิเศษ หรือตัดทิ้งไปได้

3. สามารถสรุปความเกี่ยวกับเรื่องราว หรือข้อคิดเห็นที่อ่านมาแล้วได้ว่า มีนัยสำคัญความลึกซึ้งมากน้อยเพียงไร

4. สามารถสรุปลงความเห็นจากสิ่งที่อ่านมาแล้วได้ถูกต้อง มีเหตุผลและน่าเชื่อถือ

5. สามารถใช้วิจารณ์ญาณของตนพิจารณาไตร่ตรองข้อสรุป หรือการอ้างอิงต่าง ๆ ของผู้เขียนได้อย่างถูกต้อง ไม่สับสน

6. สามารถโอนถ่ายหรือประสมประสานความรู้สึกที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ

ศรีวิไล พลมณี (2545 : 140 - 141) ได้วิเคราะห์ขบวนการอ่านที่มีประสิทธิภาพ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้

1. ผู้อ่านจะต้องเป็นผู้รู้ภาษานั้น ๆ ดี ก่อนที่จะอ่าน มีความเข้าใจและพูดภาษานั้น ได้ก่อนที่จะมีการฝึกอ่าน
2. ผู้อ่านจะต้องรู้จักวิเคราะห์หรือแยกแยะคำ (Dissect) โดยดูว่าประกอบขึ้นด้วยเสียงอะไรบ้าง เสียงนั้น ๆ แทนด้วยตัวหนังสืออย่างไรในการสะกด และประกอบคำได้อย่างไร
3. ผู้อ่านจะต้องรู้ถึงลักษณะการอ่านตามลักษณะของภาษานั้น ๆ
4. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้ถึงลักษณะคำ แยกแยะตัวอักษร ได้แม้จะเขียนแบบต่าง ๆ
5. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับเสียง เพื่อช่วยให้อ่านคำหรือออกเสียงคำอื่น ๆ ได้
6. ผู้อ่านจะต้องเรียนรู้วิธีเข้าใจและระลึก สัญญาณ หรือตัวชี้แนะ (Clues) ในการอ่านออกเสียง หรือรู้ความหมายของคำ
7. ผู้อ่านต้องเรียนรู้ว่า ตัวอักษรหรือสิ่งแทนคำพูด มีความหมายเปรียบเทียบกับกันได้
8. ผู้อ่านต้องเรียนรู้การใช้เหตุผลและความนึกคิดต่อสิ่งที่อ่านภายในขอบเขต ความรู้สติปัญญา และประสบการณ์

จะเห็นได้ว่า การอ่านกับการเข้าใจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน จนไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ การอ่านเพื่อความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน จะขึ้นอยู่กับบทอ่าน บทอ่านจะต้องมีความสัมพันธ์กับทั้งความรู้เดิมของผู้อ่าน ความสามารถด้านภาษา และความสามารถในการนำพื้นฐานความรู้เดิมมาทำความเข้าใจกับบทอ่าน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่การรับข่าวสารจากสิ่งที่อ่าน (Input Text) การแปลความหมาย หรือทายสิ่งที่อ่าน การทบทวนหรือทายสิ่งที่อ่าน ไปแล้ว ผู้อ่านไม่จำเป็นจะต้องใช้ตัวชี้แนะ (Clues) ทั้งหมด ในการเดาความหมายข้อความที่อ่าน ผู้อ่านจะเลือกเอาข่าวสารบางอย่างในข้อความนั้น มาผนวกกับความรู้เดิมของผู้อ่านเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จึงจะเกิดความเข้าใจ สามารถตีความ และจับใจความสำคัญได้

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่าน

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532 : 88 - 89) ได้กล่าวถึงการสอนทักษะอ่านว่า ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนได้อ่านหลาย ๆ วิธี เพราะหนังสือแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ในการอ่านต่างกัน และทักษะที่ใช้อ่านก็แตกต่างกันด้วย วิธีอ่านที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปมีดังนี้คือ

1. การอ่านแบบเปิดผ่านไปอย่างรวดเร็ว (Skimming) ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้ตั้งคำถามไว้ในใจก่อนเริ่มอ่าน คือ รู้จุดประสงค์ของเรื่องที่อ่าน ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนให้รู้จักการทำนายความข้างหน้า (Prediction) และเลือกจับใจความ

2. การอ่านแบบต้องการข้อมูลเฉพาะเจาะจง (Scanning) เช่น วันที่ ตัวเลข สถานที่ ผู้สอนต้องฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักหาคำอ่านทั้ง 2 วิธี โดยเลือกบทเรียนที่ช่วยในการฝึก เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ ข่าวกีฬา และโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ผู้เรียนจะรู้จักจับใจความสำคัญโดยละเว้นการอ่านโดยการแปลคำต่อคำ

3. การอ่านเพื่อหารายละเอียด (Thorough Reading หรือ Receptive Reading) ผู้เรียนจะต้องเข้าใจข้อเขียนทั้งใจความสำคัญและรายละเอียดปลีกย่อย แต่ไม่ได้หมายถึงจะต้องเข้าใจคำทุกคำ เนื่องจากข้อเขียนแต่ละข้อเขียนย่อมมีรายละเอียดปลีกย่อยที่อยู่ในระดับที่สำคัญไม่เท่ากัน

4. การอ่านเชิงวิจารณ์ (Critical Reading) ทักษะการอ่านแบบนี้เป็นทักษะที่ยากที่สุดและควรใช้ในระดับที่สูงขึ้นเพราะผู้อ่านจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อข้อเขียนที่ตนอ่าน โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อเขียนนั้น ๆ การอ่านระดับนี้ ผู้เขียนจะต้องมีโอกาสอภิปรายแสดงความคิดเห็นหลังการอ่าน

กรมวิชาการ (2545 : 3-6) และ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 179) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่าน ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารว่า เป็นการจัดกิจกรรมการอ่านเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งทีนอกเหนือไปจากการอ่านเพื่อศึกษาตัวภาษา เพราะในชีวิตจริง การอ่านสิ่งต่าง ๆ นั้น ผู้อ่านไม่ได้สนใจที่ตัวภาษา แต่สนใจที่สาระที่ได้รับหลังจากอ่านและอาจมีการแสดงออกต่อสิ่งที่อ่านในรูปแบบต่าง ๆ จุดมุ่งหมายในการอ่านถือเป็นส่วนสำคัญสำหรับการอ่านเพื่อการสื่อสาร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น ควรคำนึงถึงขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมก่อนการอ่าน (Pre-reading Activities) เป็นการสร้างความสนใจและปูพื้นฐานในเรื่องที่จะอ่าน ตัวอย่างกิจกรรมนี้ได้แก่

1.1 ให้คาดคะเนเรื่องที่จะอ่าน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้เดิมแล้วนำมาสัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน การคาดคะเนอาจจะผิดหรือถูกก็ได้

1.2 ให้เดาความหมายของคำศัพท์จากบริบท โดยดูจากประโยคข้างเคียงหรือจากรูปภาพ และการแสดงท่าทาง

2. กิจกรรมขณะอ่าน (While – reading Activities) เป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างและเนื้อหาในเรื่องที่อ่าน กิจกรรมในขั้นนี้ได้แก่

2.1 ให้ลำดับเรื่องโดยให้ตัดเรื่องออกเป็นส่วน ๆ (Strip Story) อาจจะเป็นย่อหน้าหรือเป็นประโยคก็ได้ แล้วให้ผู้เรียนในกลุ่มลำดับข้อความกันเอง

2.2 เขียนแผนผังโยงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่อง (Semantic Mapping)

2.3 เติมข้อความลงในแผนผังของเนื้อเรื่อง (Graphic Organizer) หรือเล่าเรื่องโดย

สรุป

3. กิจกรรมหลังการอ่าน (Post – reading Activities) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน กิจกรรมของผู้เรียน กิจกรรมที่ทำ อาจจะเป็นการโยงไปสู่ทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการพูด และการเขียนก็ได้ กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่

3.1 ให้แสดงบทบาทสมมติ

3.2 ให้เขียนเรื่องหรือเขียนได้ตอบ เช่น เขียนจดหมาย เขียนบทสนทนา เขียนแบบฟอร์ม วาดรูป เป็นต้น

3.3 พูดแสดงความคิดเห็น

เรวดี หิรัญ (2540 : 151 - 152) ได้เสนอแนะวิธีสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่านไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมนักเรียนให้มีการเพิ่มพูนคำศัพท์ ด้วยการแนะนำคำที่มีรากศัพท์เดียวกัน รวบรวมคำที่คล้ายคลึงกันเป็นกลุ่ม หากคำที่อยู่ในประเภทเดียวกัน ฝึกให้นักเรียนเดาความหมายของคำใหม่ โดยอาศัยตัวชี้แนะจากบริบท (Context Clues)

2. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจ โครงสร้าง หรือแบบประโยค ใช้วิธีการทำนองเดียวกันกับการเพิ่มพูนคำศัพท์

3. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เพื่อที่จะได้เข้าใจความหมาย ของคำได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ด้วยการใช้อุปกรณ์เท่าที่หาได้ เช่น รูปภาพ ของจำลอง หรือสิ่งของอื่น ๆ ครูอาจจะอธิบายเป็นภาษาแม่ก็ได้

4. ใช้คำถามเป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนเข้าใจข้อความที่อ่านยิ่งขึ้น คำถามนำของครูควรเริ่มต้นจากคำถามง่าย ๆ ประเภทตอบรับหรือปฏิเสธ (Yes/No Questions) ก่อน ต่อไปจึงใช้คำถามประเภทที่มีคำแสดงคำถามนำ (Wh - Questions) นอกจากนี้ยังมีคำถามที่ให้นักเรียนบอกใจความสำคัญ (Main Idea) ของข้อความที่อ่าน หรือหาคำที่บรรยายลักษณะเหตุการณ์เกี่ยวกับคน หรือสิ่งของจากเรื่องที่อ่าน

5. ช่วยฝึกให้นักเรียนสามารถอ่านเร็ว และรู้จักปรับอัตราเร็วในการอ่านตามแต่ละประเภทของเรื่องที่อ่าน และวัตถุประสงค์ในการอ่านด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

5.1 จับเวลาหรือกำหนดเวลาสั้น ๆ ทุกครั้งที่นักเรียนอ่านในใจ

5.2 พยายามลดเวลาที่กำหนดให้อ่านข้อความหนึ่ง ๆ ให้เหลือน้อยลง

5.3 ระวังมิให้นักเรียนอ่านโดยทำปากขมขมิบ หรือ ใช้นิ้วชี้ไปตามข้อความ

ที่กำลังอ่าน เป็นต้น

5.4 บอกวัตถุประสงค์ของการอ่านทุกครั้ง เช่น ให้อ่านเพื่อให้หาคำตอบ หาคำที่ต้องการ หาข้อความที่ช่วยเฉลยปัญหา หาใจความสำคัญ (Main Idea หรือ Central Thought) หรืออ่านเพื่อตั้งชื่อเรื่อง

5.5 ให้นักเรียนมีสมุดบันทึกความก้าวหน้าในการอ่านเร็ว (Speed Reading) รวมทั้งคะแนนทดสอบที่ได้จากความเข้าใจในการอ่านเรื่อง หากทำเป็นสมุดกราฟได้ จะช่วยให้เห็นความก้าวหน้าในการอ่านของนักเรียนแต่ละคนได้เป็นอย่างดีและเด่นชัดยิ่งขึ้น

6. การทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

แมคเซน (Madsen, 1983 : 85 - 95) กล่าวถึงเทคนิคในการทดสอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสำหรับผู้่านระดับพื้นฐานและระดับสูงกว่านี้ ไว้ดังนี้

1. ระดับพื้นฐาน ทดสอบได้ดังนี้

1.1 การใช้รูปภาพ (Picture Cues) ได้แก่ การนำเสนอรูปภาพแล้วให้ผู้อ่านตอบคำถามจากภาพที่กำหนด อาจตอบถูกผิด หรือการเลือกตอบจากตัวเลือก

1.2 การใช้วลีหรือประโยค (Phrase and Sentence Cues) ส่วนใหญ่ใช้กับผู้เริ่มเรียนภาษา โดยการกำหนดวลี หรือประโยคที่เป็นความจริงและไม่จริง หรือการจับคู่ระหว่างวลีกับประโยค ซึ่งมีหลักในการตั้งคำถาม คือ

1.2.1 กำหนดคำตอบที่ผู้ตอบสามารถตอบได้โดยไม่ต้องใช้ทักษะทางภาษา

1.2.2 ไม่ควรใช้คำถามที่มีเนื้อหาที่ทำให้เกิดความลำเอียง เช่น การถามในเรื่องที่ผู้อ่านบางคนมีความรู้สึคดีและสามารถตอบได้

1.2.3 การกำหนดตัวเลือกใน โจทย์แบบมีตัวเลือกต้องชัดเจน ไม่กำกวม

1.3 การทดสอบ โดยให้ตอบถูกผิด และแบบจับคู่วลี หรือประโยค

2. เทคนิคการทดสอบการอ่านสำหรับการอ่านขั้นสูง

2.1 การทดสอบ โดยการใช้คำตอบที่มีตัวเลือก (Standard Multiple - Choice) คำถามที่ใช้ อาจเป็นทั้งในลักษณะที่ผู้อ่านสามารถหาคำตอบจากเนื้อเรื่องในบทอ่าน และการหาคำตอบที่ต้องบูรณาการความคิดหรือข้อความที่อ่านหลาย ๆ ข้อความมาประกอบกัน เป็นการถามแบบให้สังเคราะห์สิ่งที่ได้จากการอ่าน หรือคำถามที่นักเรียนต้องใช้การสรุปอ้างอิงจากสิ่งที่อ่าน

2.2 การทดสอบ โดยการใช้แบบโคลงมีตัวเลือก (Multiple - Choice Cloze) ได้แก่ แบบทดสอบที่มีการตัดคำบางคำออกไป และกำหนดตัวเลือกแบบคำตอบให้ แบบทดสอบนี้มีข้อจำกัดอยู่ที่ มีบางคนแย้งว่าในการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น แม้จะไม่ได้อ่านบางคำ ผู้อ่านก็สามารถเข้าใจถึงเรื่องในภาพรวมได้ แต่บางคนให้เหตุผลว่า การทดสอบแบบนี้ยังใช้ทดสอบได้ดี เพราะในทุก ๆ ประโยคต้องมีข้อมูลที่จะชี้ให้เห็นสิ่งที่กล่าวอย่างเฉพาะเจาะจง

สรุปได้ว่า ในการทดสอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ผู้สอนควรใช้เทคนิคในการทดสอบที่เหมาะสมกับระดับชั้น เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และแบบทดสอบควรมีรูปแบบการทดสอบที่หลากหลาย เพื่อจะได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตรงตามศักยภาพของผู้เรียน

7. การวัดและประเมินผลทักษะการอ่าน

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532 : 91- 92) กล่าวว่า ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่เสริมการพัฒนาการสอนทักษะอื่น ๆ การประเมินผล อาจทำได้โดยให้ผู้เรียนอ่าน แล้วแสดงความเข้าใจเรื่อง ที่อ่าน ซึ่งแสดงออกมาโดยใช้ทักษะฟัง – พูด หรือเขียนก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ให้หาความหมายของศัพท์
2. ให้หาความหมายจากประโยคที่กำหนดให้
3. ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้คำถามแบบมีคำตอบให้เลือก (Multiple - Choice)
4. ให้เรียงลำดับเรื่องที่อ่านให้ถูกต้อง
5. ให้เติมคำในช่องว่างโดยใช้วิธีโคลซ
6. ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
7. ให้ตั้งชื่อเรื่อง

ส่วนการตรวจสอบให้คะแนนทักษะการอ่านนั้น ลักษณะของข้อทดสอบมี 4 ประเภท คือ

1. ข้อสอบแบบปรนัย ซึ่งได้แก่ ผิดถูก แบบเลือกตอบ แบบเติมคำ และถามตอบ โดยให้คะแนน 0 เมื่อตอบผิด และให้คะแนน 1 เมื่อตอบถูก

2. การทดสอบโดยการแสดงออกทางกิริยาท่าทาง การให้คะแนนพิจารณา ดังนี้

- 4 อ่านครั้งเดียวแล้วทำตามคำสั่ง ได้ถูกต้อง
- 3 ทำตามคำสั่งได้ถูกต้องหลังการอ่าน 2 ครั้ง
- 2 อ่านแล้วทำตามคำสั่งไม่ถูกต้อง แต่แก้ไขได้เองไม่ต้องอ่านใหม่ 2 ครั้ง
- 1 อ่านแล้วทำตามคำสั่งได้ไม่ถูกต้อง แต่แก้ไขได้เองโดยต้องอ่านครั้งที่ 2
- 0 อ่านแล้วทำตามคำสั่งได้ไม่ถูกต้อง 2 ครั้ง

3. การตรวจให้คะแนนข้อสอบโคลซ มี 2 วิธี เหมือนการตรวจให้คะแนนทักษะฟัง คือ

3.1 ให้คะแนนคำตอบที่ตรงตามคำที่ถูกตัดออกไป (Exact Word)

3.2 ให้คะแนนคำที่ใกล้เคียง คือคำที่เป็นที่ยอมรับว่าไปด้วยกันได้ (Acceptable Answer) นั่นคือเติมคำที่เหมาะสมกับเนื้อหา โดยปกติจะไม่หักคะแนนคำที่สะกดผิด ถ้าคำ ๆ นั้นพอจะอ่านได้

ถูกต้องกับความหมาย

นอกจากนี้ มณีรัตน์ เอกโยคยะ (2555 : 199-200) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยให้ประเมินความสามารถทางการอ่านด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเข้าใจในการอ่านสรุปโดยรวมทั้งเรื่อง ได้แก่ การประเมินความสามารถในการใช้กลวิธีการอ่านเพื่อทำความเข้าใจ ความสามารถในการบอกรัตนประสงค้ของบทอ่าน ความสามารถในการใช้คำชี้แนะในบทอ่าน ความสามารถในการบอกใจความสำคัญของบทอ่าน

2. ความสามารถในการตีความเนื้อหาการอ่าน ได้แก่ การประเมินความสามารถในการเขียนภาพประกอบเนื้อหาที่อ่าน ความสามารถในการสรุปเนื้อหา

3. ความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลจากเนื้อหาบทอ่านกับความรู้และประสบการณ์เดิมของตนเอง ได้แก่ การประเมินความสามารถในการเปรียบเทียบหรือเชื่อมโยงเนื้อหาของบทอ่านกับหัวข้อเรื่องที่อ่าน

4. ความสามารถในการตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างบทอ่าน ได้แก่ความสามารถในการบอกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นในบทอ่าน ความสามารถในการวิเคราะห์จุดประสงค้ของผู้เขียน ความสามารถในการวิเคราะห์ประเภทของบทอ่าน

ในการวัดและประเมินผลทักษะการอ่าน ครูอาจใช้การวัดผลและการให้คะแนนแบบหลากหลายวิธีที่กล่าวข้างต้น พร้อมทั้งวัดความสามารถทางการอ่านอย่างหลากหลายรูปแบบโดยการพิจารณาจากเนื้อหาบทอ่านและความสามารถของผู้เรียน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผังความคิด

ขวัญฤดี ผลอนันต์ และชญญา ผลอนันต์ (2550 : 23) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของผังความคิด หรือ Mind Map ไว้ว่า ผังความคิด เป็นผลงานการคิดค้นของนักจิตวิทยาชาวอังกฤษ ชื่อ แอน โทนี บูซาน (Anthony Buzan) หรือที่ทั่วโลกรู้จักเขาในนาม โทนี บูซาน (Tony Buzan) ได้รับการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะครั้งแรกทางรายการ Use Your Head ของสถานีโทรทัศน์บีบีซีและจากหนังสือชื่อเดียวกัน โดยสำนักพิมพ์บีบีซี เมื่อปี พ.ศ. 2517 สำหรับในประเทศไทย ผลงานของบูซาน ได้รับการแปลมาจาก Use Both Sides of Your Brain พิมพ์ครั้งแรกปี พ.ศ. 2535 และเรื่อง “ใช้หัวคิด” แปลจาก Use Your Head เมื่อปี พ.ศ. 2541 และหนังสือเล่มอื่น ๆ เกี่ยวกับการเขียน Mind Map การใช้เทคนิคผังความคิดในประเทศไทย นับเป็นเครื่องมือในการจัดระบบความคิดที่ได้รับความนิยมแพร่หลายสู่วงการต่าง ๆ โดยเฉพาะวงการศึกษาที่นำมาใช้เป็นเทคนิคสำคัญในการจัดการเรียนการสอน

1. ความหมายของผังความคิด

ผังความคิดมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ไป ได้แก่ Webbing, Net Working, Concept Mapping, Cognitive Mapping , Semantic , Memory Mapping , Content Analysis Web , Mind Mapping และ Mind Map นอกจากนี้ ยังมีผู้ใช้ชื่อภาษาไทยที่แตกต่างกันออกไป เช่น แผนภาพความคิด แผนผังความคิด แผนภูมิความคิด แผนผังความสัมพันธ์ความหมาย แผนที่ความคิดและผังความคิด ในที่นี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า ผังความคิด (Mind Map) เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

มีผู้กล่าวถึงผังความคิดและให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ทิสนา แจมมณี (2551 : 389) กล่าวว่า ผังความคิด (Mind Map) เป็นผังที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวม เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้น ได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้นและจดจำได้นาน ผังความคิดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนจัดข้อมูลให้เป็นระบบระเบียบ อยู่ในรูปแบบที่อธิบายให้เข้าใจและจดจำได้ง่าย

สุวิทย์ มูลคำและ อรทัย มูลคำ (2544 : 89) กล่าวว่า ผังความคิด หมายถึง การจัดกลุ่มความคิดรวบยอด เพื่อให้ความสัมพันธ์ของความคิดระหว่างความคิดหลักและความคิดรองลงไป โดยนำเสนอเป็นภาพหรือเป็นผังซึ่งสามารถนำเสนอได้หลายลักษณะ ได้แก่ ผังผังแบบกิ่งไม้ ผังผังวงจร ผังผังใยแมงมุม ผังผังก้างปลา ผังผังตารางเปรียบเทียบและผังผังรูปร่างกลมทับเหลี่ยม

ลำลี รักสุทธิ (2544 : 45) ให้ความหมายว่า ผังความคิด คือ การนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับสมองไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นสมองซีกซ้ายและขวา เพราะในการสร้างผังความคิดนั้น จะทำให้เด็กได้คิดวิเคราะห์คำ ภาษาอังกฤษ สัญลักษณ์ การเรียงลำดับ การคำนวณ ความเป็นเหตุเป็นผล ตรรกวิทยา ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความงามและศิลปะ

ชเนศ ชำเกิด (2543 : 165 - 167) กล่าวว่า ผังความคิด เป็นผังวิเคราะห์สาระที่ได้จากการเรียนรู้ อันเป็นแผนที่ความคิดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถคิดเอง ตัดสินใจเองและสรุปความรู้ได้เอง ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเนื้อหาทั้งหมด

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2543 : 8) กล่าวว่า การสอน โดยใช้ผังความคิด (Mind Mapping) จะเป็นการฝึกวิเคราะห์ (สมองด้านซ้าย) และสังเคราะห์ (สมองด้านขวา) เป็นยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีความสมดุลทั้งร่างกาย ปัญญาและสังคม

บุญชม ศรีสะอาด (ม.ป.ป. : 43) กล่าวว่า ผังความคิด (Mind Mapping) เป็นการสรุปบันทึกความคิดโดยใช้รูปภาพ ตัวอักษร มีจุดศูนย์กลางที่เป็นใจความสำคัญของเรื่อง แล้วแตกแขนงออกเป็นเรื่องย่อยหรือใจความรอง เหมือนกับการแตกแขนงของกิ่งไม้ ทำให้นักเรียนเกิดการจำ เข้าใจเนื้อหา รู้จักจับประเด็นที่สำคัญ ทำให้เห็นภาพการสรุปความคิดเรื่องนั้นในกระดาษเพียงแผ่นเดียว

จากการศึกษาความหมายดังกล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า ฟังความคิด คือ เครื่องมือในการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ระหว่างความคิดหลักและความคิดรอง เป็นโครงสร้างในภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด ช่วยให้ผู้เรียนจัดประมวลข้อมูลได้อย่างเป็นระบบระเบียบ ทำให้ผู้เรียนสรุปความรู้ได้เอง มองเห็นความสำคัญของเนื้อหาทั้งหมด ทำให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระนั้น ได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้นและจดจำ ได้นานขึ้น

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

การสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้ฟังความคิดนั้น เกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่สำคัญหลายทฤษฎีด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์น ไคค์ ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย และทฤษฎีการสอนอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญของแต่ละทฤษฎี ดังนี้

2.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์น ไคค์ (Thorndike's Classical Connectionism)

ธอร์น ไคค์ (Thorndike, 1949 ; อ้างถึงใน ทิศนา แจมฉนิ. 2551 : 51-52) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ

กฎการเรียนรู้ของธอร์น ไคค์ที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้ฟังความคิด ได้แก่

2.1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2.1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ซึ่งกล่าวว่า การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร แต่ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้

2.1.3 กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) มีสาระสำคัญว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ หากมีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้ อาจทำให้ลืมได้

หลักในการนำทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์น ไคค์ไปสู่การจัดการสอน

1) การสร้างความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้พื้นฐาน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่

2) หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใด จะต้องช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แล้วให้ฝึกฝน โดยกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ

3) เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว ควรให้ผู้เรียนฝึกนำการเรียนรู้ที่ไปใช้บ่อย ๆ

4) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดีและเกิดความภาคภูมิใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

5) การให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2.2 ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม (Schema Theory)

เสาวลักษณ์ รัตนวิเศษ (2536 : 20-24) วิสาร จิตวิตร (2541 : 20-28) ได้กล่าวว่า จากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการอ่าน พบว่า เดิมนั้นทฤษฎีการอ่านได้มุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวภาษาและมีความเชื่อว่า ผู้อ่านจะอ่านเรื่องได้ดีเพราะมีความรู้ทางภาษาดี นักภาษาศาสตร์และนักวิจัยจึงสนใจวิธีการที่ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงข้อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นความสำคัญของการสอนภาษามากกว่าการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ แต่ในปัจจุบันทฤษฎีการอ่านได้เปลี่ยนแนวโน้มไปในแนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistics) และจิตวิทยาการเรียนรู้ (Cognitive Psychology) โครงสร้างความรู้ซึ่งบาร์ทเล็ท (Bartlett, 1986: 20) นำมาใช้เพื่อบรรยายชนิดของข้อมูลซึ่งนักเรียนทบทวนจากความทรงจำของตนเอง บาร์ทเล็ทอธิบายว่า การระลึกถึงข้อมูลภายหลังการอ่านข้อความไปแล้วนั้น ไม่ใช่การสร้างเรื่องขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการสร้างหรือเล่าเรื่องจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ หรือจากเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว บาร์ทเล็ทได้ให้ความหมายของโครงสร้างความรู้เดิมและโครงสร้างความรู้ พร้อมทั้งจำแนกโครงสร้างความรู้เดิม ไว้ดังนี้

โครงสร้างความรู้เดิม หมายถึง โครงสร้างของความคิดในสมองที่มีการจัดรวบรวมเป็นกลุ่มของความรู้และประสบการณ์ในเรื่องเดียวกัน กลุ่มความรู้นี้จะทำหน้าที่รับข้อมูลใหม่เข้ามาและปรับให้เข้ากับความรู้ที่มีอยู่เดิม ตลอดจนเรียบเรียงให้เป็น โครงสร้างของความรู้

โครงสร้างความรู้ หมายถึง โครงสร้างเกี่ยวกับกลุ่มของความรู้ ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างความรู้ที่ผู้อ่านมีอยู่เดิมแล้ว เรียกว่า Schemata หรือ Frameworks หรือ Knowledge Structures ที่เรียงกันอยู่อย่างเป็นลำดับขั้น และจัดอยู่เป็นกลุ่มตามคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เปรียบเสมือนพิมพ์เขียว แผนผัง หรือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งทำหน้าที่ผนึกความรู้จากข้อความที่ผู้อ่านรับเข้าไปไว้รวมกัน

โครงสร้างความรู้เดิม แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.2.1 โครงสร้างความรู้เดิมแบบรูปนัย (Formal Schemata) คือ โครงสร้างความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ ลักษณะและลีลาของการเขียนที่ผู้เขียนมีรูปแบบในการเสนอความคิดของตนเองที่ต่างกันออกไป หรือเป็นความรู้ใน โครงสร้างของข้อความ เช่น การบรรยาย การพรรณนา และการเปรียบเทียบ เป็นต้น

2.2.2 โครงสร้างความรู้เชิงเนื้อหา (Content Schemata) คือ โครงสร้างความรู้ในเนื้อหาของเรื่องผู้อ่าน ความชำนาญในสาขาวิชาของเนื้อหาบทความที่อ่าน เช่น เรื่องราวทางเศรษฐกิจ การแพทย์

ธุรกิจ เป็นต้น ผู้ที่มีความรู้หรือภูมิหลังในเรื่องที่เฉพาะเจาะจงเหล่านี้ จะสามารถอ่านบทความที่เกี่ยวข้องได้ เข้าใจว่าผู้ที่ไม่รู้ภูมิหลังมาก่อนเลย

จะเห็นได้ว่า ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยการผสมผสานระหว่าง โครงสร้างความรู้เดิม ทั้งทางด้านเนื้อหาและ โครงสร้างของข้อความ ซึ่งเป็นข้อมูลใหม่ที่ได้รับเข้ามา ความรู้ใน โครงสร้างของ ข้อความจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ว่าเข้ามามีส่วนร่วมในความเข้าใจเรื่องที่อ่านด้วยเช่นกัน

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ออสซูเบล (Ausubel, 1963 ; อ้างถึงใน ทิศนา เขมมณี, 2551 : 68) เชื่อว่าการเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียน หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน การนำเสนอ ความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์หรือกรอบความคิด (Advance Organizer) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย

ออสซูเบล (Ausubel, 1968 ; อ้างถึงใน ไสว พิภพขาว, 2544 : 26) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นการค้นหามโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง ที่มีอยู่ใน โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) ซึ่งคำว่า โครงสร้างทางปัญญา หมายถึงความรู้ที่จัดเก็บไว้ในสมองอย่างเป็นระบบระเบียบด้วยการเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ย่อย ซึ่งอยู่ใน โครงสร้างทางปัญญา ที่มีอยู่แล้ว กับมโนทัศน์ที่มีความครอบคลุมมากกว่า ดังนั้น โครงสร้างทางปัญญาของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกัน ตามการจัดลำดับความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ที่มีอยู่ใน สมอง ทั้งนี้ ออสซูเบล ได้เสนอแนะว่า ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful) ซึ่งการเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดขึ้น เมื่อความรู้ใหม่นั้นถูกนำไปเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่มีอยู่แล้ว โดยความรู้ใหม่ที่ได้เรียนรู้ที่มีความหมาย จะถูกเก็บในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อันเป็นผลจากการดูดซึม (Assimilation) กับมโนทัศน์ที่มีอยู่แล้ว และจะช่วยขยายมโนทัศน์ที่มีอยู่แล้วได้อีก แต่ถ้าผู้เรียนได้รับรู้โดยไม่สัมพันธ์กับมโนทัศน์ที่มีอยู่ใน โครงสร้างทางปัญญา จะเป็นการเรียนรู้แบบท่องจำ (Rote Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีมีความหมาย

2.4 ทฤษฎีการสอนอ่านภาษาอังกฤษ

วิสาข์ จิตวิตร์ (2541 : 3-4) กล่าวถึง การสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาต่างประเทศ ว่าได้รับอิทธิพล แนวคิด และทฤษฎีในการสอนอ่านจากการสอนอ่านภาษา อังกฤษ เป็นภาษาแม่ โดยได้สรุปลักษณะสำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์โดยใช้แบบจำลอง (Model) ซึ่งหมายถึง โครงสร้างหรือรูปแบบจำลองที่บรรยายถึงส่วนสำคัญของกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการอ่านว่ามี ลักษณะสำคัญอย่างไรและแต่ละส่วนมีการทำงานอย่างไร ซึ่งแบบจำลองการอ่าน แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. แบบจำลองการอ่านที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน ไปสู่กระบวนการอ่านในระดับสูง (Bottom-Up Model of Reading) แบบจำลองนี้ได้รับแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มที่เน้น

พฤติกรรม ดังนั้นในการสอนอ่าน ครูจึงควรสอนทักษะง่าย ๆ หรือทักษะพื้นฐานก่อน แล้วจึงเรียนรู้อ่านที่ยากขึ้นและมีการเสริมแรง

2. แบบจำลองการอ่านที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับสูง ไปสู่กระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน (Top-Down Model of Reading) แบบจำลองการอ่านนี้ ได้รับแนวคิดจากทฤษฎีจิตวิทยาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ซึ่งมีแนวคิดว่าการเรียนรู้คือการที่เด็กต้องการเข้าใจสภาพสิ่งแวดล้อม โดยการคัดเลือก ตีความ และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุป

3. แบบจำลองการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Model of Reading) แบบจำลองการอ่านนี้ เน้นความสำคัญของประสบการณ์และความรู้เดิมของผู้อ่านที่มีอยู่แล้ว โดยกระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ จะช่วยให้ผู้อ่านได้ใช้สมองทั้งซีกขวา (กระบวนการอ่านจากบนลงล่าง) และซีกซ้าย (กระบวนการอ่านจากล่างขึ้นบน) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความทรงจำระยะยาวกับสิ่งที่ตนได้อ่าน

จากทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวมา จะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการสอนอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคการสร้างผังความคิด ทั้งนี้เพราะการที่ผู้อ่านจะสร้างผังความคิดจากการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้อ่านควรมีความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จึงจะทำให้อ่านเรื่องได้เข้าใจเร็วขึ้น การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร และเมื่อความรู้ใหม่ถูกนำไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้ว จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย และการสอนอ่านโดยเริ่มจากการสอนทักษะง่าย ๆ จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านเร็วขึ้นและจดจำได้นานขึ้น

3. ประโยชน์ของการใช้ผังความคิด

นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคนิคผังความคิด และกล่าวถึงประโยชน์ของผังความคิด สรุปได้ดังนี้

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2543 : 125) กล่าวถึง ประโยชน์ของผังความคิด ดังต่อไปนี้

1. ประหยัดเวลาในการเรียนรู้
2. สร้างสมความคิดสร้างสรรค์
3. ช่วยปรับปรุงการระลึกให้ดีขึ้น
4. ใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับอายุ
5. ใช้ระดมพลังสมองในการวางแผน สรุปบทวน การจดบันทึก

ชาติรี ตำราญ (2542 : 41-42) กล่าวถึง ประโยชน์ของผังความคิด ไว้ดังนี้

1. ช่วยในการแปลความหมายและพัฒนาความเข้าใจ
2. ช่วยพัฒนาการทำงานของสมองซีกซ้ายทำหน้าที่ในการวิเคราะห์คำ สัญลักษณ์

ตรรกวิทยา และสมองซีกขวา ทำหน้าที่ในการสังเคราะห์ รูปแบบ สั รูปร่าง

3. รู้จักการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

4. การจัดลำดับข้อมูลเพื่อให้จำได้ง่าย
5. นักเรียนมีโอกาสคิดไตร่ตรองมากขึ้น
6. ช่วยการเชื่อมโยงข้อมูลกับรูปภาพ
7. เป็นวิธีการแปลกใหม่ น่าสนใจ เป็นวิธีเรียนจากการเล่น นักเรียนจะมีความสุขกับการ

เรียนรู้

วีรวุฑ มาฆะศิริวานนท์ (2542 : 107-109) กล่าวถึงประโยชน์ของผังความคิดไว้หลายประการ สรุปได้ว่า ผังความคิด ช่วยเรียบเรียงความเข้าใจจากเนื้อเรื่องที่อ่าน ช่วยให้เข้าใจได้ง่าย ใช้สรุปความเข้าใจได้ด้วยตนเอง เป็นเครื่องช่วยจำ ใช้ในการทบทวน และประหยัดเวลา

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปประโยชน์ของผังความคิด ได้ดังนี้

1. ช่วยเรียบเรียงความเข้าใจจากเรื่องที่อ่าน ช่วยให้เข้าใจและจดจำได้ง่าย
2. ช่วยฟื้นความจำ สามารถระลึกได้อย่างรวดเร็ว
3. ประหยัดเวลาในการเรียนรู้ ผักการเชื่อมโยงข้อมูล
4. สร้างสมความคิดสร้างสรรค์
5. ใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับอายุและทุกวิชา
6. ใช้ฝึกพลังสมองในด้านการคิดวิเคราะห์ วางแผน และสรุปความ
7. ใช้เป็นกิจกรรมเรียนปนเล่น
8. ใช้ทบทวนบทเรียน

จากประโยชน์ดังกล่าว การนำเทคนิคผังความคิดมาใช้ในการเรียนการสอน จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและครู ดังนี้

ประโยชน์สำหรับนักเรียน นักเรียนได้ฝึกการคิด ไตร่ตรอง วิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปความเข้าใจจากเรื่องที่อ่านเป็นผังความคิด ง่ายต่อการจดจำ สนุกกับการเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

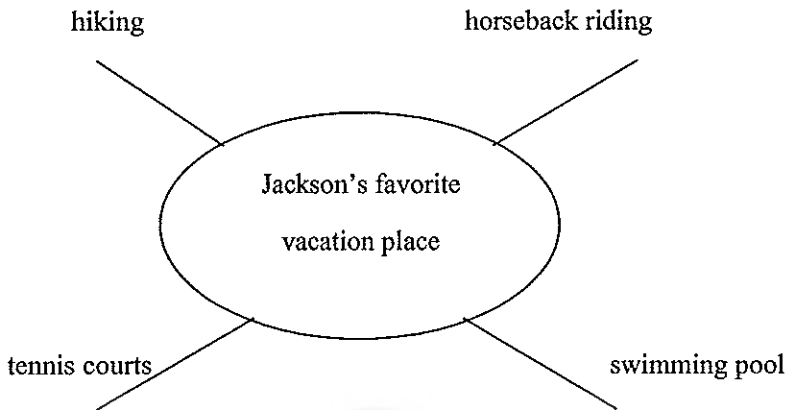
ประโยชน์สำหรับครู ครูสามารถนำเทคนิคผังความคิดไปใช้วางแผนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนด เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เข้าใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิด การใช้เหตุผล เป็นการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. รูปแบบของผังความคิด

ชมิคท์ (Schmidt, 1986 : 113-117) ได้จำแนกผังความคิดในรูปแบบต่าง ๆ กัน ตามลักษณะโครงสร้างของบทอ่าน 5 แบบ ดังนี้

1. แผนผังรูปแมงมุม (Spider Map) ใช้สำหรับบทอ่านที่แสดงใจความสำคัญ (Main Idea) และรายละเอียดสนับสนุน (Supporting Details) ไว้ชัดเจน ดังตัวอย่าง

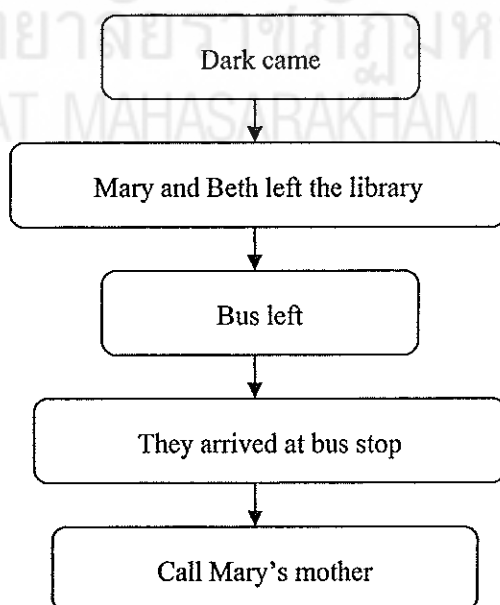
The Jackson family has a favorite vacation resort. There is lake nearby for water skiing and boating. They can also go hiking and horseback riding. Tennis courts and a swimming pool are close to their cabin.

แผนภาพที่ 1 แผนผังรูปเมฆรวม

2. แผนผังรูปขั้นบันได (Descending Ladder /Time Ladder Map) ใช้สำหรับบทอ่านที่แสดงลำดับเวลา ขบวนการหรือขั้นตอน ตลอดจนการบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

It was already dark by the time Beth and Mary left the library. They immediately started walking as quickly as possible to the bus stop. Unfortunately, the bus had already left when they got there. They had to telephone Mary's mother for a ride home.

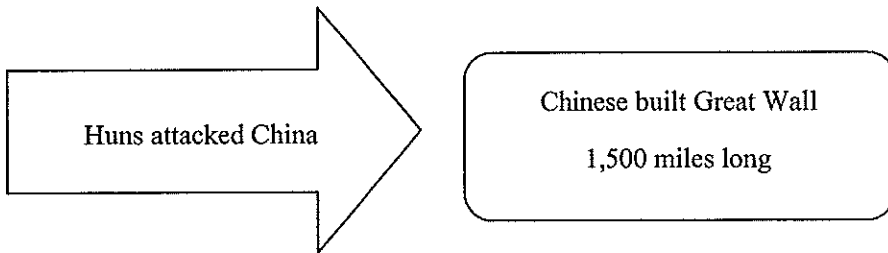

แผนภาพที่ 2 แผนผังรูปขั้นบันได

3. แผนผังแสดงเหตุ – ผล (Cause – Effect Map) ใช้สำหรับบทอ่านที่แสดงเหตุ – ผล ดังตัวอย่าง

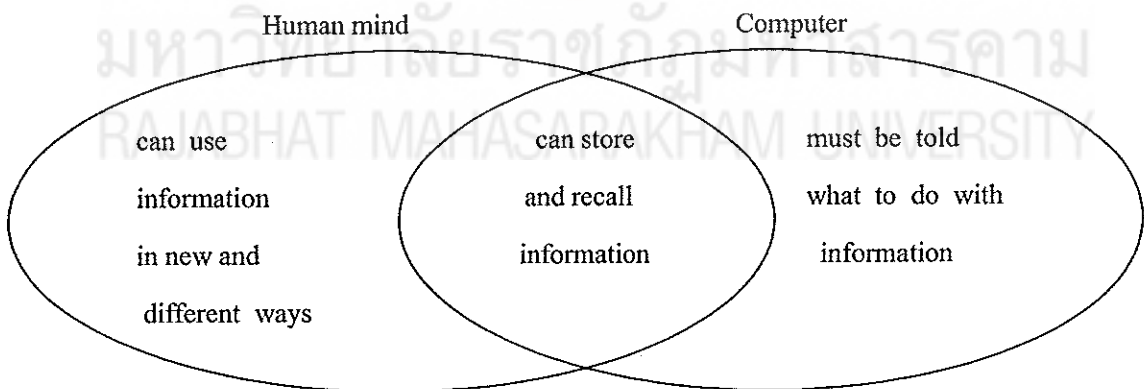
Hundred of years ago a fierce group of people called the Huns attacked China. The Huns wants to conquer China. The Chinese built a huge wall 1,500 miles long to keep the Huns out of China. The wall is still standing today.

แผนภาพที่ 3 แผนผังแสดงเหตุ – ผล

4. แผนผังแสดงการเปรียบเทียบ (Comparison Overlap Map) ใช้สำหรับบทอ่านที่แสดงข้อความเปรียบเทียบ (Comparison) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความเหมือน ความแตกต่าง ตลอดจนลักษณะของความคล้ายคลึงกัน ได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

The computer and the human mind are much alike. Both can store and recall information. However, the computer must be told what to do with the information. The human mind can invent new and different ways to use information.

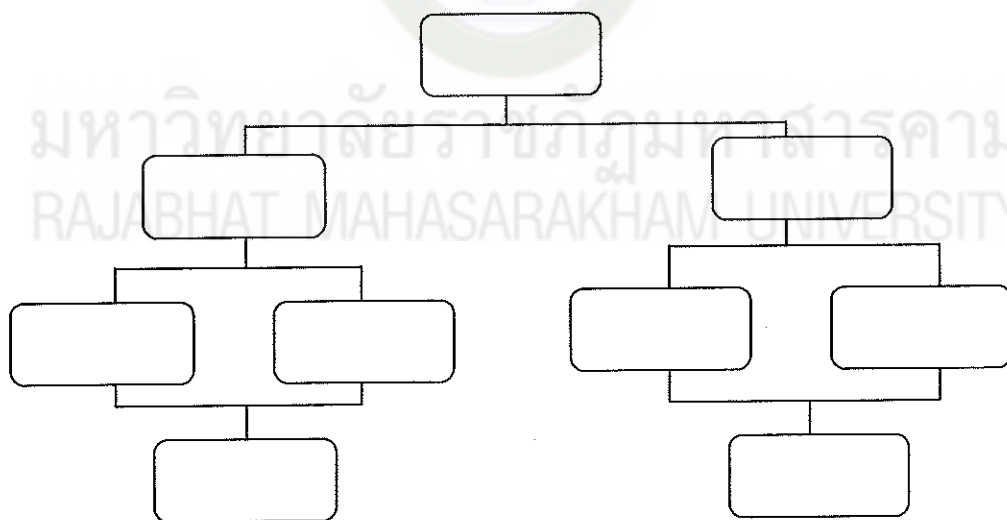
แผนภาพที่ 4 แผนผังแสดงการเปรียบเทียบ

5. แผนผังแบบผสมผสาน (Combined Maps) ใช้สำหรับบทอ่านที่มีเนื้อหาความซ้ำซ้อน หรือผสมผสานงานเขียนแบบต่าง ๆ ไว้ในเรื่องเดียวกัน รูปแบบของผังความคิดจะมีรูปแบบต่าง ๆ ผสมผสานกันตามเนื้อหาในบทอ่าน ดังนี้

5.1 แผนผังแบบตารางเมตริกซ์ (Matrix) เป็นแผนผังที่ใช้เน้นถึงชนิดและความสัมพันธ์ของเนื้อหา ได้แก่ การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงหรือความแตกต่าง ความสัมพันธ์ ระหว่างเหตุและผลหรือลำดับเวลาเป็นต้น จุดเด่นของแผนผังชนิดนี้อยู่ที่ ข้อมูลที่จำเป็นทั้งหมดจะถูกบรรจุอยู่ในช่องสี่เหลี่ยม ทำให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แผนผังแบบตารางเมตริกซ์

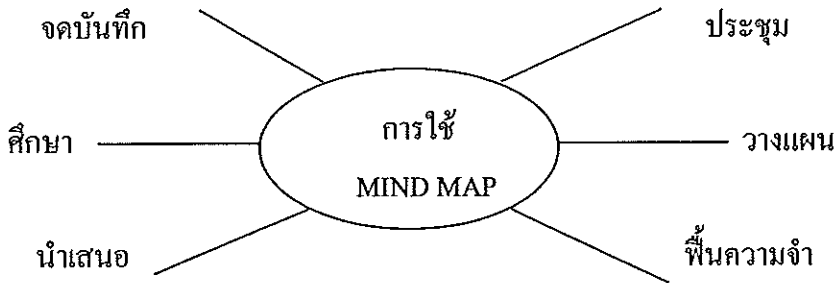
5.2 แผนผังแบบโครงสร้างต้นไม้ (Tree Structure) ใช้แสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีความสำคัญดัดกันเป็นขั้น ๆ มีรูปร่างคล้ายแผนภูมิบริหารองค์กร แผนผังแบบโครงสร้างต้นไม้ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่แตกต่างกันของเนื้อเรื่อง เช่น องค์ประกอบทั่วไปและองค์ประกอบเฉพาะ แผนผังแบบนี้สามารถนำมาใช้แสดงความสัมพันธ์แบบลดหลั่นกันขององค์ประกอบต่าง ๆ ในเนื้อเรื่องได้ดี ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แผนผังแบบโครงสร้างต้นไม้

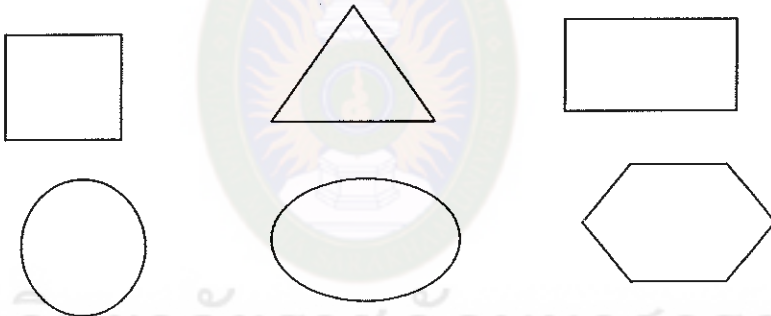
ทศนา เขมมณี (2551 : 389 – 392) ได้กล่าวถึง ผังความคิดว่า เป็นผังที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวม โดยใช้เส้น คำ ระยะห่างจากจุดศูนย์กลาง สี เครื่องหมาย รูปทรงเรขาคณิต และภาพแสดงความหมายและความเชื่อมโยงของสาระนั้น ๆ โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ ในการทำดังนี้

1. เขียนความคิดรวบยอดไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาเป็นความคิดรวบยอดย่อย ดังตัวอย่าง

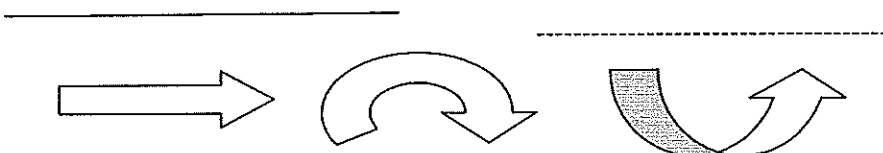
แผนภาพที่ 7 ตัวอย่างผังความคิดเรื่อง การใช้ MIND MAP

2. เขียนคำที่เป็นตัวแทนความหมายของความคิดนั้น ๆ ลงไป และใช้รูปทรงเรขาคณิตแสดงระดับของคำ คำใดอยู่ในระดับเดียวกันใช้รูปทรงเรขาคณิตเดียวกันล้อมกรอบคำนั้น รูปทรงเรขาคณิตที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป มีดังนี้

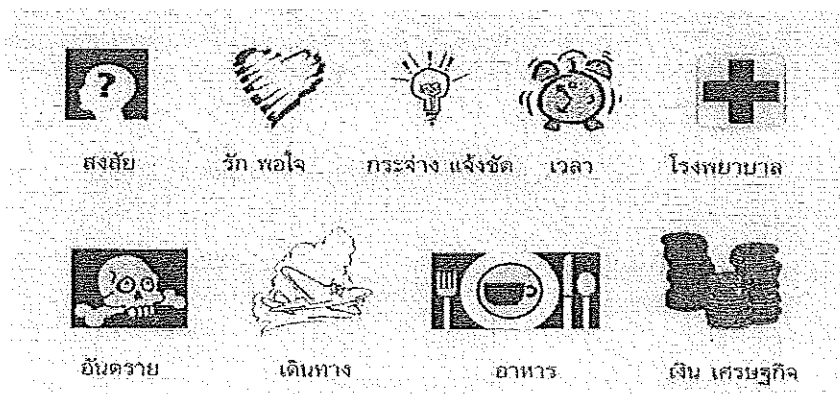
แผนภาพที่ 8 รูปทรงเรขาคณิตที่ใช้ในผังความคิด

3. ลากเส้นเชื่อมโยงความคิด เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของความคิดต่าง ๆ เส้นที่ใช้อาจเป็นเส้นตรง เส้นโค้ง หรืออาจใช้ลูกศร แสดงความเชื่อมโยงของความคิดต่าง ๆ ตัวอย่างการใช้เส้นมีดังนี้

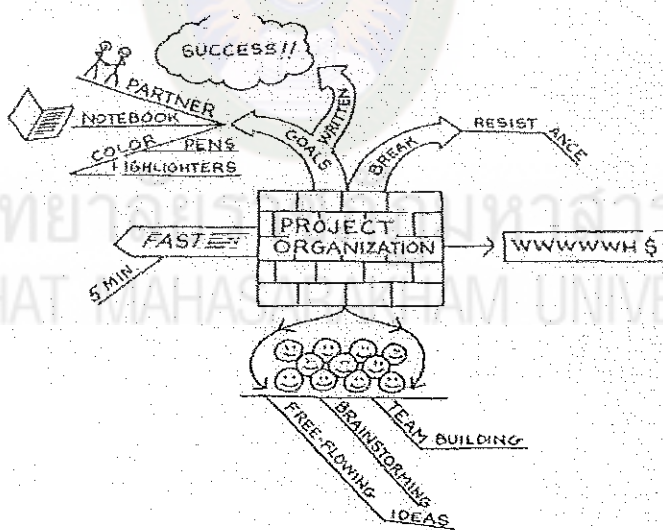
แผนภาพที่ 9 ลักษณะของเส้นที่ใช้ในผังความคิด

4. ใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นตัวแทนความหมายของความคิดและความรู้สึกต่าง ๆ เช่น

แผนภาพที่ 10 ตัวอย่างภาพสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายในผังความคิด

5. สร้างผังความคิดให้สมบูรณ์ ตามความเข้าใจของตนเอง ดังตัวอย่าง

แผนภาพที่ 11 ตัวอย่างผังความคิดเรื่อง Project Organization

จากรูปแบบผังความคิดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผังความคิดมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างข้อเขียนของบทอ่าน การฝึกให้ผู้เรียนสร้างผังความคิดรูปแบบต่าง ๆ จนเกิดทักษะจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน และการเรียนรู้จะคงอยู่ได้นานกว่าการเรียนรู้โดยทั่วไป สำหรับ

งานวิจัยนี้ เน้นให้ผู้เรียนเลือกใช้ผังความคิดแบบใดแบบหนึ่ง และอาจตกแต่งเพิ่มเติมโดยใช้สัญลักษณ์รูปภาพ หรือรูปทรงเรขาคณิตลงในผัง ตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับเนื้อหาบทอ่าน

5. หลักในการสร้างผังความคิด

รัชนี วัฒนันต์ (2544 : 45 - 46) ได้สรุปหลักการสร้างผังความคิดไว้ดังนี้

1. เริ่มด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ ภาพ ๆ เดียวมีค่ากว่าพันคำ ช่างช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มความจำมากขึ้นด้วย
2. ใช้ภาพให้มากที่สุด ใน Mind Map ข้อความใดที่ใช้ภาพแทนได้ ให้ใช้ภาพก่อนคำสำคัญ (Key Word) หรือรหัส เป็นการช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตาและช่วยการจำ
3. เขียนคำสำคัญด้วยตัวบรรจงตัวใหญ่ ๆ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เพราะเมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่ จะให้ภาพที่ชัดเจน สะดุดตา อ่านง่าย และก่อผลกระทบต่อความคิดมากกว่า การใช้เวลาเพิ่มอีกเล็กน้อยในการเขียนตัวให้ใหญ่ อ่านง่ายชัดเจน จะช่วยให้เราประหยัดเวลาได้ เมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่อีกครั้ง
4. เขียนคำสำคัญเหนือเส้นแต่ละเส้นที่เชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ เพื่อให้ Mind Map มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ
5. คำสำคัญควรมีลักษณะเป็น “หน่วย” โดยคำสำคัญ 1 คำ ต่อเส้น 1 เส้น คำละเส้นเพราะจะช่วยให้แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ เปิดทางให้ Mind Map คล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น
6. ระบายสีให้ทั่ว Mind Map เพราะสีจะช่วยยกระดับความจำ เพลิดเพลินและกระตุ้นสมองซีกซ้าย
7. เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ควรปล่อยให้ความคิดมีอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่ากังวลว่าจะเขียนลงตรงจุดไหนดี จะใส่หรือไม่ใส่อะไรลงไป เพราะอาจจะทำให้งานล่าช้า

6. ข้อเสนอแนะในการเขียนผังความคิด

สำลี รักษุทธิ (2544 : 47) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเขียนผังความคิดไว้ดังนี้

1. การสร้างภาพศูนย์กลาง การทำภาพให้น่าสนใจ ดังนี้
  - 1.1 ภาพควรมีสี่ไม่น้อยกว่า 3 สี
  - 1.2 ขนาดของภาพไม่ควรมีขนาดใหญ่จนเกินไป ขนาดพอเหมาะประมาณ 2
  - 1.3 ภาพไม่จำเป็นต้องมีภาพเดียว อาจมีหลาย ๆ ภาพหรือหลาย ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ
  - 1.4 ถ้าเป็นภาพที่มีลักษณะเคลื่อนไหวได้ก็จะดี

ตารางนี้

เรื่องนั้น

1.5 ไม่ควรใส่ภาพกรอบศูนย์กลาง เพราะกรอบอาจจะเป็นสิ่งที่สกัดกั้นการสื่อน
ไหลของความคิด

2. การหาคำสำคัญ (Key Word) คำสำคัญควรมีลักษณะดังนี้

2.1 ควรเป็นคำเดียว วลี หรือข้อความสั้น ๆ

2.2 ควรเป็นคำที่สื่อความหมายได้ดี แสดงถึงจุดเน้น กระตุ้นความสนใจ

ง่ายแก่การจำ

3. การหาความคิดรองหรือการแตกกิ่ง ควรทำดังนี้

3.1 เป็นคำสำคัญที่รองลงไป หรือเป็นส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญ คำ
กุญแจ เพื่อเป็นการลงรายละเอียด

3.2 ควรเขียนบนเส้นที่ต่อออกไป แต่ละเส้นจะเรียวยาวไปเรื่อย ๆ

3.3 ถ้าต้องการเน้นต้องทำให้เด่น เช่น การล้อมกรอบ ใส่กล่องหรือขีดเส้นใต้

3.4 คำ ภาพ เส้น บนสาขาเดียวกันควรใช้สีเดียวกัน

3.5 การแตกกิ่งไม่ควรให้เอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ควรแตกกิ่งเพื่อให้ได้ภาพ Mind

Map ที่สมดุล

3.6 การแตกกิ่งควรแตกทิศเฉียงมากกว่าแตกบน – ล่าง

7. ลำดับขั้นในการทำผังความคิด

สมศักดิ์ สตินธุระเวชญ์ (2543 : 126) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนในการทำผังความคิดไว้ว่า

1. กำหนดคำถามให้ผู้เรียนคิด เช่น เมื่อผู้สอนพูดถึงทฤษฎี ผู้เรียนคิดถึงอะไรบ้าง
2. ให้ผู้เรียนระดมพลั้งสมอง เพื่อหาสิ่งที่ผู้เรียนคิดถึงเกี่ยวกับผู้เรียน
3. เขียนความคิดรวบยอดหลักไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาออกมาเป็นความคิด

รวบยอดย่อย ตามลักษณะของความคิด

4. ลากเส้นเชื่อมโยงแต่ละความคิดรวบยอด ความคิดรวบยอดที่สำคัญจะอยู่ใกล้จุด
ศูนย์กลางมากกว่า ความคิดรวบยอดที่สำคัญน้อยลง ไปจะอยู่ห่างจุดศูนย์กลางออกไปเรื่อย ๆ

5. ลากเส้นเชื่อมโยงให้เหมาะสม แต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ

6. คำต่าง ๆ ควรมีลักษณะเป็นหน่วย เช่น หนึ่งคำต่อหนึ่งเส้น จะช่วยให้แต่ละคำ
สามารถเชื่อมโยงกับคำอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น

7. ใช้สี สีช่วยให้การจดจำ และจุดประกายความคิดสร้างสรรค์

7.1 ใช้ลูกศร ช่วยแสดงให้เห็นว่า แนวคิดต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

7.2 ใช้เครื่องหมาย แสดงการเชื่อมโยงหรือมิติอื่น ๆ

7.3 ใช้รูปทรงเรขาคณิตแสดงขอบเขตของคำที่มีลักษณะของคำใกล้เคียงกัน

7.4 ใช้ภาพ รูป 3 มิติ เพื่อให้โคคเด่น

ตำลี รัตสุทธิ (2544 : 46) ได้เสนอแนะวิธีสร้างผังความคิดไว้ดังนี้

1. เตรียมกระดาษเปล่าไม่มีเส้นบรรทัดและวางภาพแนวอน
2. วาดภาพสี่ หรือเขียนคำ หรือข้อความที่สื่อถึงเรื่องที่จะสร้างผังความคิด โดยเขียนลงกลางหน้ากระดาษ ใช้สีอย่างน้อย 3 สี และต้องไม่ตีกรอบด้วยรูปทรงเรขาคณิต
3. คิดถึงหัวเรื่องสำคัญที่เป็นส่วนประกอบของเรื่องที่จะสร้างผังความคิด โดยเขียนเป็นคำที่มีลักษณะเป็นหน่วยหรือคำสำคัญ (Key word) สั้น ๆ ที่มีความหมาย บนเส้นแต่ละเส้นที่แตกออกจากศูนย์กลางนั้น ไม่ควรเกิน 8 กิ่ง
4. แยกความคิดของหัวเรื่องสำคัญแต่ละหัวเรื่องในข้อ 3 ออกเป็นกิ่งหลาย ๆ กิ่ง โดยเขียนคำหรือวลีบนเส้นที่แตกออกไป ลักษณะของกิ่งควรเอนไม่เกิน 60 องศา
5. แยกความคิดรองลงไปเป็นส่วนประกอบของแต่ละกิ่งในข้อ 4 โดยเขียนคำหรือวลีบนเส้นที่แตกออกไป ซึ่งสามารถแตกความคิดออกไปได้เรื่อย ๆ
6. การเขียนคำ ควรเขียนด้วยคำที่เป็นคำสำคัญหรือคำหลัก หรือเป็นวลีที่มีความหมายชัดเจน
7. คำ วลี สัญลักษณ์ หรือรูปภาพใดที่ต้องการเน้น อาจใช้วิธีการที่ทำให้เด่น เช่น การล้อมกรอบหรือใส่กล่อง เป็นต้น

8. ตกแต่งผังความคิดที่สร้างขึ้น ให้มีสีสันสวยงามสดใส น่าสนใจ

ไสว พิภขาว (2544 : 161) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างผังความคิดไว้ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 เขียนมโนทัศน์หลักไว้ตรงกลาง
- ขั้นที่ 2 เขียนมโนทัศน์รองกระจายไปรอบ ๆ มโนทัศน์หลัก
- ขั้นที่ 3 ลากเส้นเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์รองกับมโนทัศน์หลัก
- ขั้นที่ 4 เขียนมโนทัศน์ย่อย กระจายต่อจากมโนทัศน์รองแต่ละเส้น
- ขั้นที่ 5 ตกแต่งผังความคิด โดยการ ใช้สี สัญลักษณ์หรือรูปภาพ ให้เกิดความสวยงามและสื่อความหมายที่ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การสร้างผังความคิด มีหลายรูปแบบ ขึ้นกับลักษณะโครงสร้างของบทอ่าน สำหรับงานวิจัยนี้ ให้ผู้เรียนเขียนผังความคิดแบบแผนผังรูปเมฆมุม และอาจตกแต่งเพิ่มเติมโดยใช้สัญลักษณ์รูปภาพ หรือรูปทรงเรขาคณิต ลงในผังความคิด ตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับเนื้อหาบทอ่าน ด้วยการเขียนความคิดรวบยอดหลักไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาออกมาเป็นความคิดรวบยอดย่อย ตามลักษณะของความคิด แล้วลากเส้นเชื่อมโยงแต่ละความคิดรวบยอด อาจมีการระบายสีเพื่อความสวยงามและช่วยให้จดจำได้ง่าย

การวิจัยปฏิบัติการ

1. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

เคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1992 : 5) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการว่า เป็นรูปแบบของวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบส่องสะท้อนตนเองเป็นหมู่คณะ ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานทางสังคม เพื่อพัฒนาหาลักษณะที่ชอบธรรมและความชอบด้วยเหตุผลของวิธีการปฏิบัติงาน และเพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานนั้น ๆ ขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้น ๆ ให้สอดคล้องกับภาวะของสังคมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ร่วมงานการวิจัยนี้อาจรวมถึง ครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและสมาชิกในชุมชนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มใดก็ได้ที่สนใจร่วมกัน แนวความเห็นอีกแง่หนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการ มาจากคำว่า Action (การปฏิบัติ) และ Research (การวิจัย) เป็นการเน้นความหมายที่จะใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาและเป็นแนวทางในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอนและการเรียนรู้ การวิจัยปฏิบัติการ เป็นแนวทางการทำงานที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติที่หลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกัน จากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

สุกัน เทียนทอง (2546 : 29) ได้กล่าวถึงความหมายของการวิจัยปฏิบัติการว่า เป็นกระบวนการวิจัยที่มีขอบเขตอยู่ที่การแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยให้ครูสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 3) ได้ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษา ค้นคว้าของครู ซึ่งจัดว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา (Problem Solving) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือพฤติกรรมนักเรียนและวิเคราะห์ (Critical Thinking) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียน การสอน การวิจัยในชั้นเรียนจึงไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือและเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบเท่านั้น แต่เป็นการคิดค้นพัฒนาที่เน้นการแก้ปัญหาในสภาพการณ์หรือบริบทของชั้นเรียนอีกด้วย

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 4) ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ว่า เป็นวิธีการที่มุ่งแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานในหน้าที่ในชีวิตประจำวันของผู้วิจัยหรือผู้ร่วมวิจัยหรือพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น จากการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาแล้วนำมาทดลองปฏิบัติ ศึกษาผลที่เกิดขึ้นว่า ผลผลิตสูงขึ้นหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ถึงระดับที่ต้องการหรือไม่ มีเงื่อนไขอะไรที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่บรรลุตามที่มุ่งหวังไว้จะทำอย่างไร ให้ทดลองปรับปรุงในส่วนที่ไม่ได้ผล โดยเพิ่มวิธีการ เทคนิคต่าง ๆ แล้วทดลองปฏิบัติใหม่และตรวจสอบผล

ศุวิมล ว่องวานิช (2550 :17) ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ว่า เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆของตนเอง ให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน เป็นการวิจัยที่ลงมือแก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว ฉับพลันทันที ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

2. ความเป็นมาของการวิจัยปฏิบัติการ

เคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1992 : 6-7) ได้เขียนถึงความเป็นมาของการวิจัยปฏิบัติการไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการถือกำเนิดมาจากงานด้านจิตวิทยาสังคมของ เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) ผู้ซึ่งได้ใช้เวลาหลายปีในการพัฒนาและประยุกต์วิธีการ จากชุดของการทดลองอย่างต่อเนื่องในชุมชนอเมริกา หลังสงครามโลก โดยได้นำมาทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ ทางสังคม จากงานของเลวิน มีแนวคิดที่สำคัญอยู่ 2 แนว คือ แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของกลุ่มและแนวคิดด้านการกระทำที่ในการพัฒนาปรับปรุงคุณสมบัติของการวิจัยปฏิบัติการที่แตกต่างจากการวิจัยแบบอื่นก็คือ การวิจัยปฏิบัติการ จะเน้นผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผนอันเนื่องมาจากการวิจัย นำไปสู่การปรับปรุงและใช้ประเมินผลการปฏิบัติงาน การวิจัยปฏิบัติการ จึงเป็นกิจกรรมของกลุ่ม ช่วงปี ค.ศ. 1949 สตีเฟน คอรี (Stephen Corey) แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย มลรัฐนิวยอร์ก ได้ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและปรับปรุงการเรียนการสอน ตั้งแต่ ค.ศ. 1960 การวิจัยปฏิบัติการ ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ประเวศ เอรารวรรณ์ (2545 : 3) ได้กล่าวถึงการวิจัยปฏิบัติการ ในประเทศออสเตรเลียว่า ได้มีการขยายแนวคิดเรื่องการวิจัยปฏิบัติการอย่างกว้างขวาง จัดเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงโรงเรียนและเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยทางการศึกษาในออสเตรเลียมานานกว่าสิบปีแล้ว ซึ่งเน้นความสำคัญของโรงเรียนและความตื่นตัวทางวิชาชีพครู สร้างความตระหนักให้ครูในการแสวงหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู สำหรับในประเทศไทยนั้น แนวคิดเรื่องการวิจัยปฏิบัติการแพร่หลายมากพอสมควรในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการศึกษา แนวคิดที่มีอิทธิพลมาก คือแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการ จากมหาวิทยาลัย Deakin ประเทศออสเตรเลีย โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้แปลหนังสือชื่อ The Action Research Planner ของ เคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1992) เป็นภาษาไทยชื่อ “นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ” และประกาศใช้เป็นหนังสือเสริม

ประสบการณ์สำหรับครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ แนวคิดเรื่องนี้ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุไว้ในมาตรา 30 ว่า ให้สถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนางานในโรงเรียนโดยใช้การวิจัย จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา สนใจแนวคิดเรื่องนี้อย่างมาก โดยเฉพาะการนำการวิจัยปฏิบัติการไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่เรียกว่า Classroom Action Research

3. ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ

เคมีสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1992 : 11-15) ได้กล่าวถึงการวิจัยปฏิบัติการในแนวทางการนำไปใช้ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนจริงในโรงเรียนซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นการวางแผน (Plan) เริ่มด้วยการสำรวจปัญหาที่สำคัญร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้บริหาร เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้มีการแก้ไข ตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหาเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร กิจกรรมที่เลือกมาปฏิบัติต้องสามารถปฏิบัติได้ดีกว่ากิจกรรมอื่นๆ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดพลังในการปฏิบัติที่เหมาะสมกว่าและมีประสิทธิภาพที่สูงกว่า

3.2 ขั้นการปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นการวางแผนมาดำเนินการ โดยใช้การวิเคราะห์ วิจารณ์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นของทีมงาน เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิบัติ ฉะนั้นแผนที่กำหนด ควรจะมีความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงได้เรื่อยๆ ตามผลการวิเคราะห์ของการปฏิบัติงาน

3.3 ขั้นการสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ผู้สังเกตจะต้องมีความว่องไวในการจับภาพหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ไม่ได้คาดหวัง นักวิจัยปฏิบัติการจะต้องรายงานผลการสังเกตอย่างครบถ้วน โดยอาศัยเครื่องมือการเก็บข้อมูลเข้าช่วย (Kemmis & McTaggart, 1992 : 100-105) อาทิ

3.3.1 การจดบันทึก (Anecdotal Records) ครูหรือผู้วิจัยใช้การบันทึกบรรยายสภาพการณ์เชิงรูปธรรมที่เด็กคนหนึ่งๆ (หรือกลุ่ม) ได้พบระยะเวลาอย่างต่อเนื่องกัน เพื่อให้เป็นภาพรวมของสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยนั้น

3.3.2 การใช้บันทึกภาคสนาม (Field Note) เป็นการจดบันทึกเหมือนกับการใช้ระเบียบสะสม แต่การใช้บันทึกภาคสนามและจะจดตามสภาพที่เห็น โดยไม่ใช่ข้อคิดเห็นส่วนตัวการแปลความหมายการบันทึกโดยวิธีนี้ ผู้วิจัยจะเห็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง

3.3.3 การบันทึก/การบรรยายพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Ecological Behavioral Description) เป็นการจดบันทึกที่พยายามให้ความเข้าใจลำดับขั้นของพฤติกรรมในชั้นเรียนที่กำลังเป็นไป และมีสิ่งใดเกิดขึ้นบ้าง เช่น ขณะที่บรรยากาศในชั้นเรียนกำลังตึงเครียด มีนักเรียน 2–3 คน ส่งเสียงหัวเราะออกมา

3.3.4 การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การศึกษาหาเอกสารที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ เช่น คู่มือครู สมุดเตรียมสอน สมุดจดงานและสมุดทำแบบฝึกหัดของนักเรียน บันทึกผลการเรียน รายงานประจำปีของโรงเรียน เอกสารแสดงกฎ ระเบียบหรือนโยบายของโรงเรียน เป็นต้น

3.3.5 การจดบันทึกอนุทินหรือจดหมายเหตุรายวัน (Diaries) เป็นการบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล (ไม่จำเป็นต้องเป็นความลับส่วนตัว) ระบุถึงหัวข้อ เรื่องราว ที่ตนเองสนใจ อันเกี่ยวกับสภาพการเรียน การสอน ดังนั้น นักเรียนควรได้รับการสนับสนุนให้แสดงความรู้สึกหรือข้อคิดเห็นในแง่บวกของตน โดยการเขียนลงอนุทิน

3.3.6 การจดบันทึกกลางกระดาษแข็งเป็นรายเรื่อง (Item Sampling Cards) เป็นการบันทึกที่เหมือนอนุทินแต่เน้นเฉพาะเรื่องในช่วงเวลาหนึ่ง อาจจัดเป็นชุด ๆ ละ 6 ใบ บันทึกการแนะนำบทเรียน วินัย คุณภาพผลงานนักเรียน การประเมินประสิทธิภาพ การติดต่อนักเรียนเป็นการส่วนตัว พฤติกรรมของนักเรียนบางคน ครูอาจหยิบมาบันทึกวันละ 1 ใบหรือ 1 เรื่อง โดยการสุ่ม จะทำให้เห็นประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

3.3.7 การใช้เอกสารจากแฟ้มรายงาน (Portfolio) รายงานการประชุมของโรงเรียน ของกลุ่มสาระ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังดำเนินการวิจัยอยู่ บทความหรือการวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน

3.3.8 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้แบบสอบถามศึกษาข้อมูลเชิงความคิดเห็นแบบปลายเปิดหรือใช้แบบปลายปิดมีตัวเลือกให้ตอบจะให้ได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดครบถ้วนเพียงพอ ผู้วิจัยต้องกำหนดหัวข้อของเรื่องที่จะถามให้รัดกุมและครอบคลุม

3.3.9 การสัมภาษณ์ (Interviews) เทคนิคการสัมภาษณ์ทำให้ได้คำถามที่ยืดหยุ่นกว่าการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ดำเนินการได้ 3 ลักษณะ คือ แบบไม่ได้วางแผน (Unplanned) คือ การสนทนาแบบไม่เป็นทางการระหว่างครูกับครู หรือครูกับนักเรียน แบบวางแผนแต่ไม่มีโครงสร้าง (Planned but Unstructured) เป็นการ เปิดโอกาสให้ผู้สนทนาเลือกหัวข้อที่สนใจจะพูด ผู้สัมภาษณ์จะใช้คำถามอื่น ๆ ประกอบ เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนเข้าประเด็นและแบบสุดท้าย คือ แบบมีโครงสร้าง (Structured) คือ การสัมภาษณ์ที่เป็นไปตามชุดของคำถามที่ได้เตรียมการไว้แล้ว

3.3.10 การใช้สังคมมิติ (Socialmetric Methods) เพื่อตรวจสอบดูความสัมพันธ์เชิงสังคมในกลุ่มนักเรียน โดยใช้คำถามว่า เขาชอบที่จะทำงานหรือไม่ทำงานกับใคร เขาชอบที่จะสังสรรค์

หรือไม่สังสรรค์กับใคร แล้วนำชื่อที่ถูกระบุไว้ มาโยงหาความสัมพันธ์ว่า ใครเป็นที่นิยมของกลุ่ม หรือใคร ถูกกลุ่มเพิกเฉย

3.3.11 การใช้แบบตรวจสอบปฏิสัมพันธ์และแบบสำรวจรายการ (Interaction Schedules and Checklists) เพื่อความสะดวกและเชื่อถือได้ในการสังเกตพฤติกรรมระหว่างครูและนักเรียน ผู้วิจัยอาจสร้างบรรยากาศแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อใช้ประกอบการสังเกต โดยการตรวจสอบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นไปตามรายการที่มีอยู่ เช่น การใช้คำถามของครู โอกาสในการตอบคำถามของนักเรียน

3.3.12 การใช้เครื่องบันทึกเสียง (Tape Recording) บันทึกเสียง ภาพและเสียงเครื่องวีดิทัศน์ เพื่อให้เห็นกิจกรรมทั้งชั้นหรือเลือกบันทึกรายการประเด็นที่สนใจจะมีประโยชน์มาก ในการนำข้อมูลการวิเคราะห์ในภายหลัง

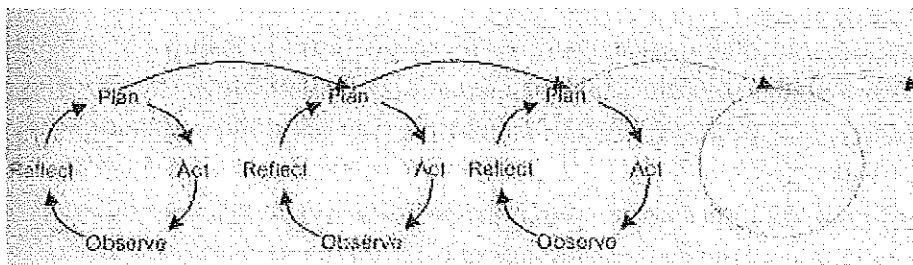
3.3.13 การใช้วีดิทัศน์ (Video-Recording) บันทึกเสียงภาพและเสียงเครื่องวีดิทัศน์เพื่อให้เห็นกิจกรรมทั้งชั้น เช่น พฤติกรรมการเรียนการสอนทางภาษา ได้แก่ การอธิบาย การถามปัญหาของครู การตอบหรือถามปัญหาการกล่าวสอดแทรกของนักเรียน หรือพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ไม่ใช้ภาษา ได้แก่ การยิ้ม การทำสีหน้าไม่พอใจ การออกท่าทางประกอบคำพูด การนั่งใกล้คนเรียนอ่อนของครู หรือการเดินไปมา การเขียน การวาดรูป การหัวเราะของนักเรียน ครูอาจเขียนเป็นบันทึกรายการประเด็นที่สนใจหรืออัดเป็นวีดิทัศน์ ซึ่งจะ เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์มากในการนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง

3.3.14 การใช้แบบทดสอบ (Test) ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อวัดจุดเด่นจุดด้อยในเนื้อหาวิชาของผู้เรียน เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลทางด้านความสามารถทางสมองของผู้เรียน

3.4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ขั้นสุดท้ายของวงจรการทำงานของการวิจัยปฏิบัติการ เป็นการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการ ปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมของโรงเรียนและของระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการถก อภิปรายปัญหา การประเมิน โดยกลุ่มจะทำหน้าที่ให้แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและเป็นพื้นฐาน ข้อมูลที่นำไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติการในขั้นต่อไป จนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่เป็นที่พึงพอใจ

สำหรับขั้นตอนของการวิจัย มีกระบวนการทำงานที่เป็นวงจรวิจัยแบบขดลวดตามแนวคิดดั้งเดิมที่เสนอโดย เคมมิส (Kemmis, 1992 : 11) ดังปรากฏในแผนภาพที่ 12 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวิจัยปฏิบัติการมี 4 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผน (Plan) หลังจากวิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไข (2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) (3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe)

และ (4) การสะท้อนผล (Reflect) หลังจากการปฏิบัติงาน ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป วงจรการวิจัยปฏิบัติการนี้เรียกย่อ ๆ ว่าวงจร PAOR (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 : 23) ลักษณะการวิจัยปฏิบัติการที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปให้เห็นได้ ดังแผนภาพที่ 12

แผนภาพที่ 12 วงจรการวิจัยปฏิบัติการ

ที่มา : สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. 2550 : 23

4. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

ประวิต เอรารวรรณ (2545 : 11-20) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยปฏิบัติการที่สำคัญทั้ง 5 กระบวนการ คือ กระบวนการของ Kurt Lewin, John Elliott, มหาวิทยาลัย Deakin, David Ebbutt และ James McKernan ซึ่งแต่ละกระบวนการแม้จะมีหลายรูปแบบ แต่มีหลักการสำคัญที่ใกล้เคียงกัน กระบวนการวิจัยปฏิบัติการทั้ง 5 กระบวนการ มีรายละเอียดที่สำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1. การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา ผู้วิจัยและกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่จะทำการวิจัยปฏิบัติการจะต้องมีทฤษฎีรองรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น เช่น ปัญหาเกี่ยวกับครู นักเรียน เนื้อหาวิชาหรือสภาพแวดล้อม มีการกำหนดจุดสนใจร่วมกัน (Thematic Concern) เช่น มีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรและวิธีสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. เลือกปัญหาที่สำคัญควรค่าแก่การศึกษาวิจัย เลือกโดยอาศัยทฤษฎีมาร่วมพิจารณา ลักษณะของปัญหา แล้วสร้างวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนอาจจะต้องสร้างสมมติฐาน (Hypothesis) ของการวิจัยในรูปแบบของความต้องการที่จะประเมิน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของปัญหากับหลักการหรือกับทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

3. เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่จะช่วยให้ได้คำตอบของปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติตามวิธีการ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอนและเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติ เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

4. บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและส่วนที่เป็นอุปสรรคตามวงจรของการปฏิบัติคือ ในขั้นตอนของการวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตและการสะท้อนผลการปฏิบัติการ เก็บสะสมข้อบันทึกไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจรปฏิบัติการต่อไปและเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์หาคำตอบของสมมติฐาน

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ โดยชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของ “เป้าหมาย” ที่วางไว้กับการปฏิบัติตาม “วิธีการ” ว่าบรรลุผลอย่างไร พร้อมทั้งแสดงรายละเอียด จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของกลุ่มข้อมูลตามเกณฑ์ที่เหมาะสม รวมทั้งเปรียบเทียบข้อแตกต่างและความคล้ายคลึงของข้อมูล

6. ตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มผู้วิจัยได้พิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุและวิธีแก้ปัญหานั้นตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้ และจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยสรุปประมวลเป็นหลักการ (Principle) รูปแบบ (Model) ของการปฏิบัติหรือข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) หรือทฤษฎี (Theory) ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักการวิทยาศาสตร์โดยวิธีอุปนัย (Inductive) และความรู้เชิงทฤษฎีของผู้วิจัย

5. ประโยชน์ของการวิจัยปฏิบัติการ

เคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1992, : 12-15) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยปฏิบัติการ พอสรุปได้ดังนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการ ช่วยลดช่องว่างการค้นพบความรู้กับการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานทางการศึกษาได้จริง
2. เป็นการวิจัยที่แก้ปัญหาในชีวิตจริง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันที
3. เป็นการแบ่งความรู้ ทฤษฎี หรือแนวความคิดมาทดสอบด้วยการปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นการขยายขอบเขตของความเชื่อมั่นของความรู้หรือทฤษฎีและเป็นการเตรียมนำไปสู่การพิจารณาความรู้หรือทฤษฎีใหม่
4. เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับนักวิจัยในการนำทฤษฎีหรือความรู้ทางวิชาการมาใช้กับความเป็นจริง
5. สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ การทำงานแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบัน
6. การวิจัยปฏิบัติการ ช่วยจัดหาแนวทางการทำงานที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน จากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ เป็นการเพิ่มจุดแข็งและปิดจุดอ่อนของนักทฤษฎีและนักปฏิบัติ เป็นการผนึกกำลังกันในการทำงานวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สุวิมล ว่องวานิช (2550 : 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และครูเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการที่เน้นการสะท้อนผล ทำให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน

จากแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการจะเห็นได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ใช้กระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสภาพที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ของชั้นเรียน และระบบของโรงเรียน โดยผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และนักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ในการจัดการเรียนการสอน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้รู้หลายท่านได้ให้แนวคิดและความหมายของความพึงพอใจ ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 793) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ความพอใจ ความรัก ความชอบใจ

ประสาธ อิศรปริดา (2541 : 300) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกระงับ โดยแรงขับของแต่ละคน และมีแนวโน้มไปสู่จุดหมายปลายทางใดอย่างหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความต้องการ

อุทัย หิรัญโต (2523 : 47) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ เป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนเกิดความสบายใจ เนื่องจากความพึงพอใจสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล และทำให้บุคคลมีความสุขได้

ฮอว์นบี (Hornby. 2000 : 1042) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ (Satisfaction) ว่า หมายถึง ความรู้สึกยินดีเมื่อประสบความสำเร็จ หรือความยินดี ความสุข ที่เกิดจากความสมปรารถนาเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการ

วีรุม (Vroom. 1990 : 90) ได้อธิบายความหมายของความพึงพอใจกับทัศนคติว่ามีความคล้ายคลึงกันมาก โดยอธิบายความหมายของทั้งสองคำนี้ว่าหมายถึงผลจากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วม

ในสิ่งนั้น ทักษะคิดด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจ และทักษะคิดด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจ

ควีร์ค (Quirk. 1987 : 998) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ (Satisfaction) ว่าหมายถึงความรู้สึกที่มีความสุข หรือ ความพอใจ เมื่อได้รับความสำเร็จ หรือ ได้รับสิ่งที่ต้องการ

โวลแมน (Wolman. 1973 : 249) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ (Gratification) ในพจนานุกรมทางด้านพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ดี มีความสุข เมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

จากความหมายของความพึงพอใจที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความพอใจ ชอบใจและความรู้สึกยินดี มีความสุขที่ความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ ความพึงพอใจในการเรียนจึงหมายถึง ความพอใจ ความชอบใจ เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้นจนบรรลุผลสำเร็จ

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงที่สุดของความพึงพอใจ คือ ทฤษฎีการจูงใจ (Motivation Theory) ของมาสโลว์ (Maslow. 1970 : 80-81) ซึ่งได้ตั้งสมมุติฐานสิ่งจูงใจจากความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจอีกต่อไป แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง จะเป็นสิ่งจูงใจแทน และมาสโลว์ได้ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์จากระดับต่ำถึงระดับสูง โดยแบ่งเป็น 5 ขั้น ดังนี้

2.1 ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

2.2 ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย เช่น ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ หรืออันตรายต่าง ๆ และความมั่นคงในอาชีพ

2.3 ความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belonging Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ต้องการความเป็นมิตร ต้องการความรักจากเพื่อน ๆ และครอบครัว

2.4 ความต้องการเห็นคุณค่าของตนเอง (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการอยากโดดเด่นในสังคม เป็นที่ยอมรับ เป็นที่ยกย่องสรรเสริญของบุคคลอื่น

2.5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดของตนเอง (Self-actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ที่คนส่วนมากอยากจะเป็น อยากจะได้

เผชิญ กิจกรรมการ (2544 : 34) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น

1. ความตื่นเต้น / น่าเบื่อ
2. ความสนุกสนาน/ความไม่สนุกสนาน
3. ความโล่ง/ความสลับ
4. ความท้าทาย/ความไม่ท้าทาย
5. ความพอใจ/ไม่พอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบทางด้านกำลังใจ ประกอบด้วย

1. ถือว่าเป็นรางวัล/ไม่เป็นรางวัล
2. มาก/น้อย
3. ยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม
4. เป็นทางบวก/เป็นทางลบ

ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบทางด้านการเลื่อนตำแหน่ง ประกอบด้วย

1. ยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม
2. เชื่อถือได้/เชื่อถือไม่ได้
3. เป็นเชิงบวก/เป็นเชิงลบ
4. เป็นเหตุผล/ไม่เป็นเหตุผล

ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางด้านผู้บังคับบัญชา

1. อยู่ใกล้/อยู่ไกล
2. ยุติธรรมแบบจริงจัง/ยุติธรรมแบบไม่จริงจัง
3. เป็นมิตร/ค่อนข้างไม่เป็นมิตร
4. เหมาะสมทางคุณสมบัติ/ไม่เหมาะสมทางคุณสมบัติ

ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน

1. เป็นระเบียบเรียบร้อย/ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน/ไม่จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงานและเพื่อนร่วมงาน

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2543 : 339) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการแสวงหาของแมคคลีแลนด์ (Mc Clelland) เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นความต้องการเฉพาะอย่างมากกว่าความต้องการอย่างอื่น ๆ ของบุคคล โดยแบ่งความต้องการพื้นฐานของ

มนุษย์เป็น 3 ประการ คือ ความต้องการอำนาจ (Need for power) ความต้องการผูกพัน (Need for affiliation) และความต้องการความสำเร็จ (Need for achievement)

2. ทฤษฎีความคาดหวังของวีรูม (The Expectancy Theory) วีรูม ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับรางวัลตอบแทน บุคคลจะเลือกรับรู้ตามความคาดหวังจากรางวัลที่คาดว่าจะได้รับ บุคคลจะเลือกทำงานในระดับที่ผลออกมาจะได้รับผลประโยชน์มากที่สุด บุคคลจะทำงานหนัก ถ้าเขาคาดหวังว่าความพยายามของเขาจะนำไปสู่รางวัลที่เขาต้องการ โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

2.1 ความคาดหวัง เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามในการทำงานกับผลงานที่เกิดขึ้น คือการที่บุคคลประเมินความเป็นไปได้ว่า ถ้ามีความพยายามเพิ่มขึ้นหรือทำงานหนักขึ้นจะนำไปสู่ผลงานที่ดีขึ้น

2.2 สิ่งที่เป็นเครื่องมือ คือการรับรู้และการคาดหวังผลงานที่เกิดขึ้น จากการมีความพยายามเพิ่มขึ้นจะนำไปสู่รางวัลตอบแทนที่ต้องการ

2.3 ความชอบพอ เป็นความต้องการภายในของบุคคล นั่นคือการเห็นคุณค่าของรางวัลหรือความชอบ ความพอใจในรางวัลที่จะได้รับ

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว การนำทฤษฎีความพึงพอใจมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ต้องการความเป็นมิตรจากเพื่อน ๆ และครอบครัว ความต้องการเป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน ๆ และเน้นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นกิจกรรมที่ไม่น่าเบื่อ มีความสนุกสนาน มีกิจกรรมหลากหลาย ทั้งกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมคู่และกิจกรรมเดี่ยว ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความพอใจ เต็มใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้นั่นเอง

3. วิธีการวัดและประเมินความพึงพอใจ

ชวลิต ชูคำแพง (2550 : 110-111) ได้กล่าวถึงการวัดและการประเมินผลความพึงพอใจ ซึ่งสามารถทำได้ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

1. การสังเกต (Observation)

การสังเกตการพูด การกระทำ การเขียนของนักเรียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ครูต้องการวัด เช่น ต้องการวัดว่า นักเรียนคนหนึ่งมีความสนใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากน้อยเพียงใด ครูอาจสังเกตการกระทำของนักเรียนในเรื่อง

- 1.1 การมาเรียน
- 1.2 การตามตอบในชั้นเรียน
- 1.3 การทำการบ้าน/ส่งงาน
- 1.4 การอ่านหนังสือเกี่ยวกับคณิตศาสตร์

1.5 การเข้าร่วมกิจกรรมทางคณิตศาสตร์

สำหรับวิชาอื่น ๆ ก็สังเกตได้ทำนองเดียวกันนี้ ผลจากการสังเกตการกระทำของนักเรียนดังกล่าว เพียงพอที่จะทำให้นักวิจัยได้เห็นว่า นักเรียนสนใจการเรียนวิชาใดมากน้อยเพียงใด ในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมก็เช่นกัน ครูอาจดูความประพฤติของนักเรียนแล้วแปลความว่านักเรียนคนนั้นเป็นผู้ปฏิบัติตนดีมากน้อยเพียงใด เช่น การไม่ขาดเรียน ก็แสดงว่ามีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง การไม่เล่นการพนัน การไม่เที่ยวกลางคืน เป็นพฤติกรรมที่สามารถแปลความหมายได้ว่า นักเรียนคนนั้นเป็นคนดี เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

บางครั้งครูอาจใช้วิธีพูดคุยกับนักเรียนในประเด็นที่ครูอยากรู้ ซึ่งอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกหรือทัศนคติของนักเรียน เพื่อนำสิ่งที่นักเรียนพูดออกมา นำมาแปลความหมายเกี่ยวกับลักษณะจิตพิสัยของนักเรียน เช่น ครูอยากทราบว่าเขาสนใจเรียนวิชาภาษาไทยหรือไม่ ครูอาจพูดคุยกับนักเรียนว่า เคยอ่านวรรณคดีเล่มใดบ้าง เคยเขียนกลอนไหม เคยอ่านหนังสืออะไรที่ตี ๆ บ้าง สองเล่าให้ครูฟังบ้าง คำตอบของนักเรียนจะทำให้ครูประเมินได้ว่า เขามีความสนใจการเรียนวิชาภาษาไทยมากน้อยปานใด

3. การใช้แบบวัด (Rating Scale)

ครูอาจใช้แบบวัดของครูหรือนักวัดผลบางท่านที่ได้สร้างเครื่องมือวัดทัศนคติ วัดความสนใจ วัดความพึงพอใจและวัดคุณธรรมจริยธรรมไว้แล้ว ซึ่งครูคนอื่นสามารถนำไปใช้ได้ ถ้าเป็นแบบวัดทัศนคติ หรือวัดความสนใจ หรือวัดความพึงพอใจ อาจเลือกใช้รูปแบบการวัด 5 รูปแบบนี้ คือ แบบของลิเคอร์ท แบบเซอร์ส โตน แบบออสกูด แบบวัดเชิงสถานการณ์ และแบบจับคู่

สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ สามารถวัดได้หลายวิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การใช้แบบวัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวก ความเหมาะสม ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการวัด เพื่อประเมินว่านักเรียนมีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขอันจะส่งผลให้การวัดความพึงพอใจมีประสิทธิภาพ เป็นที่น่าเชื่อถือได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปิยะรัตน์ ศีศรี (2545 : 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.59 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 20.59 นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลัง

เรียนมากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งหมด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด มีเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

เฉลิมพล ณ เชียงใหม่ (2547 : 44-48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แผนภูมิโน้ตสน์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ก่อนการใช้แผนภูมิโน้ตสน์นักเรียนทำคะแนนในการอ่านภาษาอังกฤษได้เฉลี่ย 11.76 (จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน) และได้คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 20.20 นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอ่านภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ได้มากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยสามารถทำคะแนนอยู่ในระดับร้อยละ 53.33 ถึง 83.33 หลังการใช้แผนภูมิโน้ตสน์ นักเรียนมีคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

อาลัย พะสุนนท์ (2548 : 42) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการใช้เทคนิคแผนภูมิความหมายเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเขมรราชูพิทยาคม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 10.57 และหลังเรียนคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 12.23 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้น หลังการเรียน โดยใช้เทคนิคแผนภูมิความหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริพร เกียรติรัตนเสวี (2548 : 106) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินี กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิความหมายกับการสอนอ่านตามคู่มือครู ปรัชญาผลดังต่อไปนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองหลังได้รับการสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิความหมายแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จิราภรณ์ เกตุแก้ว (2549 : 46-47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้แผนภาพลำดับความคิดในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนการเคหะท่าทราย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 43 คน ได้คะแนนการทำแบบฝึกทักษะการอ่าน โดยการสร้างแผนภาพลำดับความคิด เฉลี่ยสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 86.15 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดร้อยละ 73.4 และผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าก่อนเรียน หลังเรียน พบว่า ก่อนเรียน นักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์

ทางการอ่าน รวมเฉลี่ยร้อยละ 18.18 หลังจากได้รับการฝึกฝนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านโดยการสร้างแผนภาพลำดับความคิด นักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน รวมเฉลี่ยร้อยละ 78.43 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจในการอ่านภาษาอังกฤษ เพราะการสร้างแผนภาพลำดับความคิด ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

สุชีพพิรุณา บุรินทร์อุทัยกุล เจริญชัย (2551 : 100) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรม การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ผังความคิด ปรากฏผลดังต่อไปนี้ 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ผังความคิด ผลการทดสอบย่อยทำวงจรถที่ 1-3 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.65, 73.14 และ 79.21 ตามลำดับ ดังนั้น สรุปได้ว่านักเรียนมีพัฒนาการในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจากการใช้ผังความคิดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรากฏว่า นักเรียนร้อยละ 89.47 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.14 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (70/70) 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ผังความคิดทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านในระดับมาก

สุภัทรา ไชยสัจย์ (2551 : 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้แผนที่ความหมายกับวิธีสอนอ่านตามคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักเรียนที่สอนโดยใช้แผนที่ความหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่สอนโดยใช้แผนที่ความหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.งานวิจัยต่างประเทศ

อัลเวอร์แมน (Alverman, 1986 : 754-758) ได้ศึกษาผลการใช้ผังความคิดเป็นแบบฝึกหัดชนิดเติมคำกับนักเรียนระดับ 10 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน กลุ่มแรกเรียนการอ่านโดยใช้ผังความคิด กลุ่มที่สอง เรียนโดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบธรรมชาติ ในขณะที่อ่านบทอ่าน ผู้เรียนกลุ่มแรกจะต้องเติมข้อความลงในผังความคิด ที่เว้นช่องว่างไว้ จากนั้นจะมีการอภิปรายสรุปใจความสำคัญของเรื่องจากผังความคิดที่ทำเสร็จแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบการเขียนถ่ายทอดความจำจากเรื่องที่อ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยผังความคิด สามารถจดจำใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถึงร้อยละ 73

กัลโลเวย์ (Galloway, 1984 : 2722-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนอ่าน 2 วิธี คือ การอ่านโดยใช้ผังความคิด และการอ่านแบบ 5 ชั้น(SQ3R) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 7 จำนวน 321 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 107 คน กลุ่มแรกเรียนโดยใช้ผังความคิด กลุ่มที่สองเรียนโดยการอ่านแบบ 5 ชั้น (SQ3R) กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มควบคุมซึ่งเรียนโดยใช้วิธีสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ผังความคิด มีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างจากนักเรียนในกลุ่มควบคุม มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยการอ่านแบบ 5 ชั้น (SQ3R) กับนักเรียนในกลุ่มควบคุม

รูทเซล (Reutzel, 1985 : 401- 404) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับ 5 ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของรัฐเท็กซัส จำนวน 102 คน แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง สอนโดยการทำให้ผังความคิดเรื่องที่อ่าน กลุ่มที่สอง สอนโดยเน้นการอภิปรายและตอบคำถาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการทำให้ผังความคิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยการอภิปรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โฟลีย์ (Foley, 1986 : 4276-A) ได้ศึกษาผลของการฝึกทำให้ผังความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน ของนักเรียนระดับ 7 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 7 จำนวน 63 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 21 คน กลุ่มแรกเรียน โดยมีการฝึกให้ผู้เรียนเขียนผังความคิดหลังการอ่าน กลุ่มที่สองเรียน โดยให้ผู้เรียนเติมข้อความลงในผังความคิดที่ครูสร้างขึ้น กลุ่มที่สามเรียน โดยการตอบคำถามหลังการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยการเขียนผังความคิดเอง สามารถจำเนื้อเรื่องที่อ่านและมีความคงทนในการจำแตกต่างกันจากนักเรียนอีกสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัลเวอร์แมน, บูธบี และวูล์ฟ (Alveman, Boothby and Wolf, 1988 : 13-21) ได้ทำการ ศึกษาวิจัยเรื่องผลการใช้เทคนิคการสร้างผังความคิด กับการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับ 4 มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งเรียนโดยใช้เทคนิคการสร้างผังความคิด เป็นเวลา 14 วัน กลุ่มที่สอง เรียนด้วยวิธีเดียวกัน แต่ใช้เวลาเพียง 7 วัน กลุ่มที่สามเรียน โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความจำในเรื่องที่อ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสร้างผังความคิด เป็นเวลา 14 วัน สามารถจำแนกและถ่ายทอดใจความสำคัญในเรื่องที่อ่าน ได้มากกว่านักเรียนอีก 2 กลุ่ม

ลิปสัน (Lipson, 1990 : 3908-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสอนอ่านโดยใช้ผังความคิด และผลที่เกิดขึ้นต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจบทอ่านที่เป็นร้อยแก้ว ของนักศึกษาระดับวิทยาลัย ที่มีความสามารถทางการอ่านต่ำกว่าเกณฑ์ โดยวัดจากแบบทดสอบเชิงพรรณนาทักษะทางภาษา มีกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งได้รับการสอนอ่านโดยใช้ผังความคิด กลุ่มที่สองได้รับการสอนอ่านโดยใช้ระเบียบวิธีของเฮร์เบอร์ (Herber's Functional Method) กลุ่มที่สามได้รับการสอนแบบดั้งเดิม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้ผังความคิด มีคะแนนสูงกว่านักเรียนอีก 2 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้ผังความคิด มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้น เนื่องจากการเขียนผังความคิด ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและจดจำเนื้อหาได้เร็ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น ผู้วิจัยคาดว่า การสอนอ่านภาษาอังกฤษ โดยการนำการวิจัยปฏิบัติการและผังความคิด มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ จะสามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยปฏิบัติการและนำเทคนิคการใช้ผังความคิดมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้นต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การใช้วิจัยปฏิบัติการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้ผังความคิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีดังนี้

แผนภาพที่ 13 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การใช้วิจัยปฏิบัติการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้ผังความคิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2